

Taboo

1945

VETRINJSKO LETO

1970

Št. 8

EL FORTIN

1970

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.060.634

—::—

Naročnina: Južna Amerika 10 pesov Ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; USA in Kanada 4.— dolarje letno, zračno 6.50 dolarjev; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; Evropske države 3 dolarje.

—::—

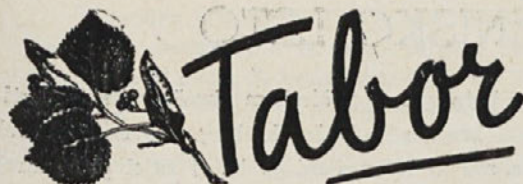
Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

—::—

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM. Pcia. de Buenos Aires, Argentina

NASLOVNA SLIKA:

Ko o komunistični strahovladi na Slovenskem ne bo več sledu, bo spomin nanjo še do poznih rodov preklet zaradi podobe naroda, ki je v maju 1945 pod zaščito svojih dičnih domobrancev šel na tuje iskat svobode in varstva pred rdečo zločinstvenostjo lastnih bratov.

*Kdor pravi je Slovenec,
naj z nami strumno gre
v korak!*

(Domobraska pesem)

Agosto 1970

BUENOS AIRES

August 1970

Los navegantes en alta mar se sirven de aparatos para poder navegar con seguridad y llevar su buque al destino. No les afecta ni la hora ni las inclemencias del tiempo. De noche o en la peor tormenta el navegante siempre sabe en qué dirección se desplaza su nave. Nada ni nadie lo puede confundir porque tiene a que atenerse, porque tiene sus aparatos — sus bases. Pero en caso de descomponerse los mismos suministrando datos erróneos, las decisiones del mejor navegante serían también erróneas y el destino del buque muy incierto.

Nuestra vida cotidiana está permanentemente expuesta a los sucesos políticos mundiales y, en la vida política, es necesario tener todos los sentidos bien despiertos para poder distinguir el bien del mal. Solo así se podrá „navegar“ con seguridad por el revuelto mar político, que más tarde se llamará historia.

No son de esperar buenos resultados cuando se desconocen las condiciones de las bases sobre las que trabajamos. En toda empresa, como así también en la vida de la humanidad, es necesario establecer bases firmes que servirán de cimiento para toda futura acción. En caso de fallar las mismas, indefectiblemente se producirá el derrumbe.

Desde los tiempos más remotos de la historia y hasta hoy en día **vivir en libertad** es el anhelo más grande de la humanidad. Cruentas luchas y enormes sacrificios fueron necesarios para conseguirla como así también para conservarla.

Como el navegante necesita saber sobre qué asentar sus conclusiones, así también es indispensable conocer los ideales firmes y seguros de la humanidad, si se quiere seguir viviendo en libertad.

Todos los días hay tormentas en el mar y los navegantes siempre deben ser firmes y precavidos en sus decisiones.

También en la vida política cotidiana encontramos enormes dificultades para no caer vencidos en nuestra lucha por la libertad. **Los enemigos** nos llenan los oídos y los ojos con sus tentativas promesas creando **confusión** con las mismas para poder hacernos así presa fácil.

En nuestra incesante lucha nunca debemos olvidar nuestros lemas básicos por los que tantos nuestros héroes supieron morir:

DIOS — PUEBLO — PATRIA

VETRINJSKO LETO

April 1945: Domobranski bataljoni so v širokem obroču stiskali partizansko vojsko v kot med Belo krajino in Kočevski Rog. Slovenski človek v Suhi Krajini, po vsej Dolenjski in Notranjski je tedaj zajel prvi žarek svobode. Domobranci Ljubljanske pokrajine in izven nje so iz dneva v dan stopnjevali boj proti sovražniku. Težke borbe so bojevali in v vseh so bili zmagoviti. Širom Slovenije se je tedaj mogočno dvigala bojna pesem „Naša borba zato je sveta, dokler gruda ne bo oteta...“

V tem Vetrinjskem letu pogosto mislimo na naše vrle domobrance, na nikdar premagano vojsko, na junake, ki bodo živeli večno, ker so padli za domovino. Dajmo jim našo zvestobo, dajmo samega sebe s tem, da se priav v tem letu duhovno poglobimo in da iz globine naših duš zajamemo iskro tistega velikega, za kar so naši zvesti bratje padli. Pet in dvajset let je minilo; kako hitro mineva čas in se izliva v večnost. Toda nikdar ne pozabimo in ne prezrimo, da so moralni in narodni ideali bili vir moči, ki so našim pomorjenim dajali moč v njihovem smrtnem boju. Tudi mi bomo morda rabili tako moč. Vetrinjsko leto naj bo leto naše obnove, našega hotenja vztrajati v borbi in ostati tesno povezani med seboj za ideale, ki so bili diktat našim domobrancem:

BOG — NAROD — DOMOVINA!

Glavni odbor ZDSPB Tabor

Ker.

MOŽNOSTI OBVEZUJEJO

V Londonu je bil pod imenom **European Liaison Group (ELG)** pred kratkim ustanovljen koordinacijski odbor zastopnikov okrog 14 narodnostnih skupin, katere so se zatele v Anglijo iz dežel, ki so v Vzhodni in Srednji Evropi pod komunistično oblastjo. Med njimi je tudi član Slovenskega Narodnega Odbora dr. Ljubo Sirc.

Ustanovitelji so izjavili, da ne nameravajo biti neka nova emigrantska organizacija več, ampak da je namen ELG povezati delo že obstoječih organizacij in publikacij včlanjenih narodnostnih skupin in predvsem opozarjati vplivne osebnosti na probleme teh skupin.

Pred splošnimi volitvami, ki so se v Angliji vršile dne 18. junija 1970,

je ELG naredila sijajno taktično potezo, za katero ji tudi mi na tem mestu čestitamo in postavljamo za zgled. Mogoče jo je postaviti ob stran poznane- nemu pismu, ki ga je ob koncu minulega leta TABOR poslal svetovnim časopisom in jih ob publiciteti okrog ameriškega pokolja v Vietnamu opozoril na molk o še vse hujšem pokolju že po koncu minule vojne v Titovi Jugoslaviji. Pred volitvami je ELG namreč poslala predsednikom vseh strank pismo, v katerem jih opozarja, da 14 v njej včlanjenih skupin predstavlja tudi okrog 30.000 volilcev, ki bi seveda želeli zvedeti, kakšno politiko mislijo posamezne stranke voditi z ozirom na dežele Srednje in Vzhodne Evrope pod komunistično oblastjo.

Odgovorile so vse stranke. — Ker je pri volitvah zmagala konzervativna stranka, prinašamo pač samo dobesedni prevod odgovora, ki ga je v njenem imenu poslal njen šef in sedaj predsednik nove britanske vlade **Edward Heath**:

Konzervativna stranka noče in ne bo pozabila usode tistih evropskih narodov in dežel, ki so pod sovjetsko zasedbo in nadzorom. Mi verujemo, da je komunizem po svoji osnovi nezdržljiv s pravicami in svoboščinami, ki naj jih uživa sleherno človeško bitje.

Vpad v Češkoslovaško in sledeča Brežnjeva doktrina sta jasen dokaz, da Sovjetska Zveza namerava dosledno uporabljati silo za vzdrževanje svojega imperija v Vzhodni Evropi. Tej nasilni dominaciji se lahko zoperstavi samo sila; in NATO pravilno zasleduje zadržanje, ne pa vojne.

Mi ne verujemo, da je dežele Vzhodne Evrope proti njihovi volji mogoče brez nehanja podjarmljati. To so samostojna in odločna ljudstva in že so vidni dobrodošli znaki njihove odločitve, da dosežejo več svobode. Konzervativna stranka čisto naravno zasleduje z veliko simpatijo napore tistih, ki hočejo preprečiti nasilje.

Po zmagi konzervativne stranke je sedaj samo še vprašanje, kako bo ELG za časa nove vlade znala izkoriščati to predvolilno javno obvezo, katere pomembnost vidimo predvsem v prvem in zadnjem stavku Heathovega pisma.

Ker je predstavništvo v ELG predvsem obveza, naša protikomunistična emigracija seveda pričakuje predvsem od **dr. Ljuba Sirca**, da bo do skrajnosti izkoristil vse možnosti, ki se mu nudijo.

Na poprišču delovanja za osvoboditev našega naroda izpod komunizma moramo podpreti vsak napor, pa naj ga vrši kdorkoli. Zato ne sme biti zadržka, da ne bi slovenskega predstavnika v ELG ne glede na njegovo preteklost in na to, kdo ga je delegiral, podprli pri vseh pozitivnih korakih, ki bi jih bil voljan podvzeti. Tudi zanj namreč velja: Čim večje so možnosti, tem večje so obveznosti!

NJIM, KI SE ŠE BORIJO

Pod gornjim naslovom sta uredništvo in uprava Dolenjskega lista čestitala bralcem in sodelavcem za praznik republike. V uvodnih besedah so opevane pridobitve „narodnoosvobodilnega boja“ in postavljen je korelat med komunistično revolucijo v Jugoslaviji in ono v Vietnamu. „Ves svet že štiri leta opazuje potek neenakopravnega boja in herojski odpor malega naroda eni izmed najbolj oboroženih sil sveta, ki hoče Vietnamu vsiliti režim, ki bi ustrezal ciljem svetovnega imperializma.“ Tako so zapisali uredniki Dolenjskega lista.

V nadaljnem pa uredništvo razmotriva „junaško“ preteklost partizanovanja in končuje s pozivom, da je dolžnost vsakega Jugoslovana, materialno in moralno podpirati vietnamske komuniste.

Tako pišejo in pozivajo tovariši iz uredništva Dolenjskega lista in drugih časopisov v domovini. Kar pa tovariši ne zabeležijo in ne povedo, pa je jasno vsakemu svobodoljubnemu človeku.

Vietnamsko ljudstvo nima izbire. Kot jugoslovanski narodi med zadnjo vojno, so Vietnamci danes žrtvovani. Komunistični ukaz je jasen: **Vietnam mora postati vežbališče svetovnega komunizma!** Dobro vemo, da Viet-Kong nima ne moralne, kaj šele materialne moči, da bi vodil revolucijo. Toda za njim stoji ves svetovni komunizem — vključno Titoizem. Zato ni čuda, da se severno-vietnamska vojska bojuje z najmodernejšim sovjetskim orožjem, vključno z modernimi raketami in reakcijskimi letali. Sovjetski in kitajski vojskovodje vodijo vse operacije; materialna podpora pa prihaja v Vietnam od prav vseh komunističnih partij, vključno ameriške. To podporo izsiljujejo od ljudstva, ki dostikrat nima samo najnujnejšega za človeka vredno življenje in ki nima prav nobenih simpatij do vietnamske ali katerekoli „osvobodilne fronte“. Komunisti so ta boj ukazali, ker je v skladu z njihovimi dolgoročnimi načrti o zavojevanju vsega sveta.

Komunističnim oblastnikom v Sloveniji ni mar zavoženo gospodarstvo doma, ni jim mar, da slovenskega človeka izžemajo, kajti njih prva in najvažnejša skrb in obveza je **podpora mednarodni komunistični zaroti**. Prav zato je tudi razumljivo, da se komunistični pisci skrbno ogibajo vsakemu pisanju o brezposelnosti in odhajanju državljanov po svetu s trebihom za kruhom. Država nima sredstev za gradnjo cest, stanovanj, za prehrano lačnih; ima pa sredstva za podporo komunističnih revolucij, pa naj bo kjerkoli že na svetu.

Razcvet socialistične Jugoslavije pa je dozorel. Cvetje odpada in gnije; počasi, toda sigurno piše **komunizmu neizbežni konec**.

Njim, ki se borijo proti mednarodni komunistični zaroti, pa dajmo

oporo mi, ki smo to zaroto že pred več kot četrto stoletje spoznali in pravilno doumeli. Naš boj ni torej končan, kajti komunistična zarota nenehno spleta nove ukane in pripravlja nova razočaranja. Če je komunistom toliko za brezrazredno družbo, da zanjo žrtvujejo vse, potem nam mora biti borba za resnično svobodo in dostojanstvo človeštva vsaj toliko vredna. Visoko naj vihra naš bojni prapor vse dotlej, dokler naša rodna zemlja ne bo oteta tiranstva komunistične zarote.

ZA ZGODOVINO

Dr. Stanko Kociper

Ustanovitev in žaloigra slovenskega domobranstva

(Nadaljevanje)

Popravek: — Pri lomljenju Tabora št. 7 (julij 1970) se je pripetila huda napaka. Kakor so pazljivi bralci lahko opazili sami, je vrstica, ki se na str. 192 v citatu iz govora ameriške senatorke Margaret Chase Smith nanaša na prezidenta Nixona, zašla na str. 177 kot prva vrsta citata iz ljubljanskega dnevnika Jutro v nadaljevanju prispevka dr. Stanka Kocipra o ustanovitvi in žaloigri slovenskega domobranstva; pravilna vrstica pa je izpadla. — Prva vrsta citata iz Jutra v omenjenem prispevku na str. 177 se glasi: **Predsednik pokrajinske uprave gosp. general Rupnik je s — Prosimo tako popraviti! — Op. ur.**

Ker je prezident gen. Leon Rupnik od vsega začetka postavil svojo idejo odpora proti komunistični državljanski vojni na organizacijo vsenarodne, v strankarskem oziru popolnoma nekompromitirane, pa ideološko podkovanе in strogo disciplinirane vojske, je njegova zamisel in želja bila, da bi ta štab sestavljali vodilni častniki vseh bivših protikomunističnih oboroženih skupin pod italijansko okupacijo.

Tako sta se ppolk, Ernest Peterlin, poveljnik bivših vaških stražarjev, ki je politično veljal za eksponenta „Stražarjev“, in rez. ppolk. Mirko Bitenc, ki ga je „uradna“ SLS delegirala za protiutež ppolk. Peterlinu,

vključila takoj. Bivši ilegalni poveljnik mesta ppolk. Franc Krener se je še pomišljal in je vstopil v slovensko domobranstvo in s tem v njegov štab šele po 10. oktobru 1943. Ppolk. Milka Vizjaka, ki je bil pod italijansko okupacijo poveljnik „Narodne legije“ v šiški in po prihodu iz italijanske internacije istočasno vedril na magistratu, je gen. Rupnik preko svojega naslednika na mestni občini dr. Jančigaja dal razrešiti in ga tako „prisilil“, kakor je Vizjak izjavil na procesu, v domobranski štab.

V nekaj dneh je delo po prezidentovih direktivah steklo.

Priznati je treba, da so v tistih dneh levji delež „garaških“ poslov opravljali pripadniki skupine „Straža“ kot npr. Leopold Klavž, dr. Franček Žebot, časnikar Lojze Ilija, ki je prevzel vodstvo domobranskega propagandnega odsega na tehnični srednji šoli, in drugi, katere je njihov eksponent, pa nedvomno najbolj iznajdljivi, delavni in sposobni ppolk. Peterlin znal postaviti na ključna mesta v štabu.

Prav tako ne smejo biti zamolčani pripadniki Ljotičevega jugoslovanskega gibanja „Zbor“ — Ljenko Urbančič, Miloš Abram, Gregor Kregar, Dušan Dimnik, itd. —, ki v Ljubljani sicer nikdar niso razpolagali z množičnimi somišljeniki, pa so tiste dni svojo maloštevilnost več kot nadomestili s težaškimi posli pri propagandi, v nabornem odseku in drugje.

Naborni odsek pod vodstvom prezidentovega sina letalskega npor. Evgena Rupnika, na Ambroževem trgu 7, kjer so se v trumah javljali komaj dorasli mladeniči in zreli možje, je imel dela čez glavo.

Prostovoljci slovenske domobranske vojske so polnili provizorne vojašnice po šolah in drugje, kjer so bili razdeljeni v nove enote ter opremljeni in oboroženi, da so se lahko začeli takoj urediti za vzvišeno nalogo čomobrancev pod vodstvom izkušenih aktivnih in pa v borbi s komunisti prekaljenih in usposobljenih mladih častnikov bivših Vaških straž in legij.

Edino zvezo z Nemci sta predstavljala Hpt. Schuhmacher in Oblt. Hadrath, ki sta bila oficirja rednih policijskih čet (vojske), ne pa oddelkov SS.

Vse to je od samega začetka, pa do konca oktobra 1943, ko je bil na Rösenerjevo zahtevo ustanovljen njegovemu štabu direktno podrejen novi „Organizacijski štab“ slovenskega domobranstva, plačevala iz svojih fondov pokrajinska uprava gen. Leona Rupnika.

Vzporedno s tem je takrat že trdno stala v Novem mestu skupina pod poveljstvom prezidentovega sina stot. Vuka Rupnika, ki je zaradi zemljepisnega položaja, predvsem pa zaradi sposobnosti in iz tega sledeče naravnost oboževane priljubljenosti njenega zameškega rešitelja postala najmočnejši, pglavilni temelj, na katerem je bila zgrajena nova vojska slovenskega domobranstva.

Že pred sredo oktobra 1943 je nova domobranska vojska dosegla tolikšno stopnjo organizacije in izurjenosti, da je na iniciativo prezidenta gen. Rupnika očistila pretežni del pokrajine, predvsem pa predele ob dolenski progji in do Kočevja, kjer je takoj začela organizirati nove domobranske postojanke.

Istočasno s prvimi koraki organizacijske dejavnosti slovenskega domobranstva je bil za koordinacijo dela med civilnim prebivalstvom v Ljubljani priklican v življenje poseben **Protikomunistični Akcijski Odbor** pod vodstvom nedvomno sposobnega **ing. Jožeta Sodje**. Sestavljali so ga predstavniki najrazličnejših živih sil prebivalstva, kot npr. **svet. Karel Škulj** na čelu dolenjskih beguncev, župnik **Anton Merkun**, predsednik Kmečke zveze župan **Pevec**, zastopnik delavstva strok. tajnik **Maks Jan** itd., itd.

VIII.

Čeprav je imel gen. Leon Rupnik od vsega začetka natančno izdelano idejno osnovo za združitev slovenskega naroda, ki jo je pozneje zajel v geslo treh najvišjih vrednot: **Bog — Narod — Domovina**, se ne takrat, ne do mučeniške smrti najbrž nikdar ni zavedal, kaj je naredil tiste tragične dni meseca septembra 1943. Takrat so **Titovi komunisti na Stalino** zapoved in zanj valpetovali neprirodni, vse življenja vredno in vse vzvišeno zanikajoči ter uničujoči ideji zločinstvene nasilnosti. Gledano nazaj, je Rupnikovo dejanje v teh okoliščinah pomenilo resnično, pravo — **slovensko narodno revolucijo**, ki je prvič v slovenski zgodovini zdramila in povezala vse dotlej divergentne sile za en sam, vsem skupni cilj: **Slovenstvo!** Sad te resnične revolucije pa je bila po kralju Samu zopet **prva slovenska narodna vojska — slovensko domobranstvo**.

Spričo težkega, tragičnega mementa mučencev v **Grčaricah** in na **Turjaku** so namreč vse zdrave sile slovenskega naroda, ki so dotlej v borbi proti komunizmu zasledovale svoje, zaradi poglobitve problema komunistične državljanske vojne nujno drugotne cilje, in temu odgovarjajoče urejale svojo lestvico vrednot, za katere je bilo vredno doprinašati žrtve, sledile Rupnikovemu klicu in s tem odprle vrata **novi miselnosti** slovenskega naroda, katere poslej zaradi neizbrisnega spomina, ki so ga zapustili v slovenski zgodovini domobranski mučenci, ne bo mogoče nikdar več izbrisati.

Bila je resnična pomled **novega Slovenca**, ki je z živo silo zabuhtela izmed krvi, ognja in razvalin ter odjeknila tudi v zadnjem kotičku Gorenjske, Štajerske, Koroške, Primorske — povsod, do koder je prišel glas o dejanju generala **Leona Rupnika** v Ljubljani.

Toda kot vsaka velika revolucionarna ideja, je tudi vzlet slovenskega domobranstva na samem začetku trčil ob prepreke, ki so v posledici razvoja ob koncu vojne 1945. leta pomenile smrt 12.000 najboljših nosilcev miselnosti **novega Slovenca** z njenim iniciatorjem gen. Leonom Rupnikom vred; kar pa je samo poročstvo, da ta **novi Slovenec** ne bo nikdar več izumrl.

Kajpak vsaj tiste mesece leta 1943 že nihče, prav nihče več ni mogel dvomiti, kakšen bo izid vojne na svetovnih bojiščih. Razlika je bila samo v tem, da je gen. Rupnik gledal na konec vojne s stališča, da je pri nas šlo za **novi vojno-pravni slučaj državljanske vojne-revolucije** pod tujo okupa-

cijo, drugi pa so usklajali svoje sodbe, poglede, sklepe in temu sledeče korake samo z do tedaj meddržavnopravno že uobičajenimi in normiranimi cdnosi in zavezništvi v vojni med raznimi državami. Tako je gen. Rupnik gledal na konec vojne z iste ravni kot komunisti in temu odgovarjajoče usmerjal domobranstvo, dočim so se činitelji v domobranskem zaledju kljub tehtnim in krvavim dokazom proti temu krčevito oprijemali „zavezništev“ iz leta 1941 in z ozirom na to usmerjali svoje korake k utopičnem povojnem cilju. (Npr. vodenje domobranstva v ilegalo, neresne, nikomur služeče „obveščevalne centrale“ za „zaveznike“ itd., kar je spričo nemške čuječnosti zahtevalo samo nepotrebne dodatne žrtve v zaporih, koncentracijskih taboriščih i. p.)

Vse to je seveda vplivalo na razvoj slovenskega domobranstva in že na samem začetku pripeljalo do tega, da je bila vojska njenemu očetu, iniciatorju in prvemu organizatorju gen. Leonu Rupniku dejansko izbita iz rok.

Politiki, ki so računali s tem, da bo „ob prihodu zaveznikov“ odločal tisti, ki bo držal vojsko v svojih rokah, so začeli iz podzemlja s takojšnjo obstrukcijo proti prezidentu. Že v mojem prvem javnem govoru preko ljubljanskega radia dne 10. oktobra 1943 je tedanji šef domobranske propagande Lojze Ilija zaradi sklepa zbora politikov na nekem sestanku v Rokodelskem domu v Ljubljani, da je treba „Rupnika držati proč od domobranstva“, črtal do zadnjega vse stavke, ki so se nanašali nanj.

V zvezi s tem je takoj vzplamtelo med mladimi častniki bivših legij hujskanje proti aktivnim častnikom bivše jugoslovanske vojske v domobranstvu na sploh s končnim ciljem, da bi prišel na poveljniško mesto „strankin človek“ rez. ppolk. Mirko Bitenc.

V medsebojnih odnosih je bila sprožena gonja proti „Stražarjem“, ker jih je ppolk. Ernest Peterlin namestil v štabu, kjer bi v danem trenutku utegnili pomeniti zapreko za cilje „uradne“ stranke.

Oboji pa so netili skupen ogenj proti „liberalcem“ v domobranstvu z motivacije, da naj bi liberalci in posebej Sokoli dajali kader komunistom, kakor tudi proti maloštevilnim, pa delavnim Ljotičevcem, ki naj bi „imeli pod vplivom Rupnika“.

Vse to pa z očmi uprtimi na — prihod zveznikov ob koncu vojne...

Kajpak je to moralo priti tudi na ušesa gen. Erwina Rösenerja, ki poleg tega, da je bil osebno izredno hraber, povrhu še ni imel niti najmanjšega političnega posluha in takta, ki pa je bil kot vrhovni poveljnik okrožja tudi vrhovni svetovalec (Berater) in s tem vrhovna nadzorna oblast v Ljubljanski pokrajini.

Ko je potem še „Kmečka pisarna“ pod vodstvom svet. Karla Škulja v okviru Protikomunističnega Akcijskega Odbora sicer z najboljšimi nameni za Rupnikovim hrbtom in brez njegove vednosti vršila „mobilizacijo“, kar je Rösener seveda zvedel (Generalu Rupniku je poslal primerek pozivnice!), je njegova mera bila že kar na začetku polna.

In ko je povrhu še polk. Anton Kokalj ob neki priložnosti — najbrž

zaradi visokega krvnega pritiska — prišel pred Rösenerja s krvavimi očmi in močno zaripel v obraz ter so se mu tresle roke, je ta enostavno „ugotovil kar — delirium tremens; in Kokaljeve poveljniške kariere je bilo v Ljubljani konec...

Gen Erwin Rösener je dal poklicati iz Novega mesta **stot. Vuka Rupnika** in v soboto dne **30. oktobra 1943** ob štirih popoldne zaukazal ves domobranski štab skupaj s prezidentom **gen. Leonom Rupnikom** ter **stot. Vukom Rupnikom** k sebi.

Ker je **stot. Vuk Rupnik** spričo starejših častnikov in zaradi prevelike skromnosti, ki takrat gotovo ni bila na mestu, zagrešil napako, da se je odpovedal poveljniškemu mestu domobranskega štaba, je gen. Rösener postavil končno **ppolk. Franca Krenerja** kot poveljnika novega štaba, **ppolk. Milka Vizjaka** kot njegovega pomočnika ter **ppolk. Ernesta Peterlina** kot načelnika „Organizacijskega štaba slovenskega domobranstva“, ki ga je vključil v „Abteilung für Bandenbekämpfung“ pri svojem štabu.

Z dopisom z dne **4. novembra 1943** je gen. Erwin Rösener kot vrhovni poveljnik okrožja ter v svojstvu „Beraterja“ (svetovalca) Ljubljanske pokrajine prezidenta še pismeno pozval, da „se drži izven poslov slovenskega domobranstva.“*

S tem je ušlo slovensko domobranstvo njegovemu očetu in ustanovitelju **gen. Leonu Rupniku** iz rok.

Polk. Antona Kokalja je stranka nato delegirala h **Gruppenführerju Giobotschniggu** v Trst, kjer je prevzel poveljstvo Varnostnih straž — primorskega domobranstva. Ker so poleg največjih idealistov zaradi še večje bližine „zaveznikov“ k primorskemu domobranstvu odhajali z vsemi njihovimi stremljenji tudi vsi nezadovoljneži in razočaranci iz Ljubljane, so tam kaj kmalu zavladale razmere, ki so iz njega naredila gnezdo večnih nesoglasij, katerih **polk. Kokalj** do konca ni bil v stanju obvladati; posebej, ker se je ljubosumno otreasal vsakega zdravega, predvsem pa **Rupnikovega** vpliva.

„Strankin človek“ **rez. ppolk. Mirko Bitenc** pa je zaradi užaljenosti, da ni uspel postati poveljnik (gen. Rösener je izrecno zabranil v vodstvu štaba vsakega „političnega“ oficirja!) takoj nato sploh izstopil iz domobranstva ter šel v podzemlje, od koder je v službi „zaveznikov“ celo pomagal rušiti njegovo enotnost.

Zaradi vljudnosti in upoštevanja njegovega položaja kot prezidenta so „trije kralji“, kakor jih je dobrohotno imenoval — **Krener, Vizjak** in **Peterlin** — sicer prihajali na poročanja. Toda istočasno so nekateri eksponenti ves čas pomagali netiti celó nerazpokoženje v samem štabu domobranstva proti „staremu“.

Tudi **gen. Erwin Rösener** je **gen. Leonu Rupniku** (v svojstvu prezidenta) iz vljudnosti in takta sicer dostavljal v informacijo kopije povelj

* Glej **TABOR** št. 7/1968, str. 169.

izdanih „Organizacijskemu štabu slovenskega domobranstva“; toda samo v informacijo in v svojstvu prezidenta pokrajinske uprave.

Kaj kmalu je bil tudi **stot. Vuk Rupnik** izigran s poveljniškega mesta v Novem mestu. Prezidentov mlajši sin, letalski por. **Evgen Rupnik**, ki je z garanjem v nabornem odseku štaba tudi doprinesel težak delež pri ustanovitvi slovenskega domobranstva, pa je prav zaradi duha in odnosov, ki so vladali, iz domobranstva sploh izstopil. Na mesto stot. Vuka Rupnika, ki je nekaj časa „izgubljal čas“ na štabu, potem pa prevzel poveljstvo slovičitega udarnega bataljona, je polk. Franc Krener poslal v Novo mesto **polk. Ivana Dežmana**, s čimer so tam nastale razmere, ki so polk. Dežmana v končni posledici pripeljale v koncentracijsko taborišče Dachau...

Prezreti seveda tudi ne smemo dejstva, da so takoj od začetka in vse do konca prav gotovo posebno vlogo pri vplivanju na razmere in dogodke, kakor tudi na razvoj berbe slovenskega naroda proti komunistični zaroti v splošnem, odigrali razni prišepetovalci in saboterji v službi mednarodnega komunizma, ki jih ni manjkalo nikjer. Saj je bila celo prezidentovo zaupna tipkar'ca Marica Malahovsky v službi partizanov ter v službi **dr. Kanteta**, ki je bil namestnik šefa policija **dr. Kacina**. Toda ta dva sta bila vsaj še dokaj o pravem času odkrita. Šefa stana v organizacijskem štabu **stot. Delaka**, ki se je znal začuda rad sukati celó v prezidentovi intimni bližini, pa pri vsej „budnosti“, katere žrtev so postali tudi nekateri popolnoma nedolžni ljudje, nihče „ni uspel“ odkriti, dokler na prvi dan prihoda partizanov v Ljubljano ni zamenjal domobranske uniforme z uniformo komunističnega oficirja.

Koliko je lahko bilo takšnih kukavičjih jaje razmetanih po vseh gnezdih in kdo vse so to lahko bili, najbrž ne bomo nikdar zvedeli.

Ne more pa biti dvom, da jih je moralo biti prav posebej zadosti v samem Rösenerjevem štabu; saj je prav to bilo najvažnejše orožje partizanov že izza prvih dni okupacije, ko so se kot takratni zavezniki nacizma znali brez skrupulov vštuliti pri obeh okupatorjih in tam tudi pozneje ostali do konca.

Za osebo prezidenta gen. Leona Rupnika je bilo pri vsem tem tragično posebej dejstvo, da je trpeči narod še vedno gledal v njem rešitelja, ki lahko vse doseže, in pa predvsem seveda poveljnika domobranske vojske, ki lahko kot prezident z njo razpolaga po mili volji. Ko so razni neodgovorneži, ki so bili prepričani, da jih je sam Bog določil za edino pozvane in nezmotljive narodove vodnike in pastirje, lahko v varnem podzemlju nemoteno posvečali sanjskim prividom o oblasti ob „prihodu zaveznikov“ in zato z infantilnimi, pa zato nič manj megalomanskimi akcijami, kot je bila takoimenovana „Obveščevalna centrala“ polk. Vladimirja Vauhnika (njen edini „uspeh“ je bil, da je spravila v nemška koncentracijska taborišča in v nesrečo vrsto nedolžnih ljudi) in podobno, skušali domobrance „speljati nazaj na zavezniško stran,“ je prezident prejemal stotine peticij, spomenic, avdienc itd. iz najbolj oddaljenih in zato najbolj trpečih predelov — tudi z

Gorenjske, iz štajerske in Primorske. Vse to je prestavljal v nemščino in s svojimi osebnimi prošnjami v spremnih pismih pošiljal naprej, da je tako kot berač s svojimi neizbežnimi „Heil Hitlerji“, ki so seveda morali stati na koncu vseh takšnih pisem, moledeval, ne pa ukazoval za svoj preizkušani narod.

Ker pa je istočasno gonja proti njemu s ciljem, da ga je treba — „za prihod zaveznikov držati proč od domobranstva“, šla vztrajno naprej, kot prezident in „poveljnik“ bil seveda — vsega kriv. Tako npr. blamaže z domobransko prisego na Hitlerjev rojstni dan 20. aprila 1944, ki vpada v to razdobje, i. p. *

Samo tiste peticije, spomenice, avdience, pa ljudski tabori, na katerih je tekom leta slovenskega protikomunističnega plebiscita 1944 prišel v neposredni stik z narodom, njegovemu idealizmu niso pustili, da bi vrgel puško v koruzo, in je vztrajal in se beril, da bi prav zaradi tega naroda in zaradi mož in fantov, ki so krvaveli na slovenskih okopih človeštva proti svetovni komunistični zaroti, dobil svoje slovensko domobranstvo nazaj v roke.

(Sledi)

* Glej Tabor še. 7/1968, str. 168, i. sl.

R. P.

JUGOSLAVIJA 1941 - 1945

Avtor, aktivni podpolkovnik jugoslovanske vojske, je spomladi 1941 vršil službo načelnika stana „Komskega odreda“, samostojne edinice III. jugoslovanske armije, na področju ob severni Albaniji. 15. aprila 1941 je odred dobil ukaz, da se vrne v notranjost države na planino Čakor, kjer ga je doletela vest o kapitulaciji jugoslovanske vojske.

Avtor sam pa kapitulacije ni priznal ter je z enotami svojih edinic nadaljeval boj proti okupacijskim silam. 17. julija 1941 so njegove edinice napadle Berane (danes Ivangrad) in naslednji dan je italijanski garnizon kapituliral in predal orožje.

Že julija 1941 je odklonil vsako sodelovanje s komunističnimi partizani ter je bil zato obsojen na smrt. Sam pa je odšel v Srbijo na sestanek s polkovnikom Mihailovičem, katerega mu je izdelal tudi obširno poročilo o položaju v črni gori, Kosovu in Severni Albaniji. Mihailović ga je imenoval za delegata Vrhovne komande za omenjena področja.

Leta 1943 je postal načelnik stana novo ustanovljenega Jurišnega korpusa, katerega organizacijo je predložil on sam;

februarja 1944 pa je bil postavljen za načelnika stana Severnik pokrajin pod generalom Djukićem. (Umrl v Argentini.)

Marca meseca 1944 je bila njegova edinica zajeta od nemške divizije „Brandenburg“ in po večtedenskem zaporu pri Gestapu, je bil odpeljan v vojno ujetništvo v Nemčiji.

Za uspešni napad na italijansko divizijo „Messina“ leta 1941 je prejel čin majorja in odlikovanje Belega Orla z meči 4. stopnje; za napad na nemški garnizon v Prijepolju leta 1943 pa je dobil čin podpolkovnika ter je bil predložen za odlikovanje s Karadjordjevo zvezdo z meči. (Op. ur.)

Vprašanje Jugoslavije v letu 1941, je zanimivo za vsakogar, ki se zanima za politiko in druga vprašanja naroda ali države. Je pa tudi potrebno osvetlitve, ker so gotovo stvari ostale nerazložene, vsled česar se mnogi tedanji dogodki obravnavajo enostransko in tolmačijo napačno. Poleg tega so se po končani drugi svetovni vojni razvila nekatera zgolj teoretična gledanja, ki povsem zanemarjajo mnoge dogodke, ki so se primerili daleč pred drugo svetovno vojno, ki pa so povzročili 27. marec, dogodke v letu 1941 in tudi akcijo generala Draže Mihailovića.

Še posebej pa je to vprašanje zapleteno, ker skoraj ni človeške dejavnosti, posameznikov ali skupin, v državi ali izven nje, ki ne bi po svoje vplivala na te dogodke. Pisatelj Gunther pravi v svoji knjigi „Inside Africa“: „Dostikrat je težje upravljati neko državo kot pa jo ustanoviti.“ V resnici bi tudi za Jugoslavijo lahko rekli, da jo je bilo zelo težko uresničiti, še težje pa upravljati.

Jugoslavija je bila uresničena leta 1918 in mnogi, ki so mislili, da je s tem vse rešeno, so bili močno razočarani, ko so uvideli, s kakšnimi težavami se morajo boriti upravljalci te nove države.

Treba je poudariti, da je bila Jugoslavija oblikovana iz dveh svobodnih kraljevin — Srbije in Črne gore — iz številnih novoosvojenih predelov nekdanjega turškega cesarstva in pa iz predelov, ki so bili dolge rodove pod upravo in vplivom Dunaja ali Budimpešte. Bosna in Hercegovina sta bili pod posebno upravo. Potreben je bil zato čas, da se poenotí zakonodaja, da se ustvari neka skupna mentaliteta, katero so mnogokdaj zlonamerno skušali usmerjati proti interesom jugoslovanskih narodov.

Čas med prvo in drugo svetovno vojno pa je bil vse prekratek, da bi se odstranile vse te razlike, ki so jih ustvarile dolgoletne politične, kulturne, verske in socialne prilike v posameznih predelih. Prav v Združenih državah pa lahko vidimo, koliko časa je bilo potrebno, da se je izoblikovala neka splošna ameriška miselnost.

Jugoslavija je na primer takoj podelila volilno pravico vsem polnoletnim državljanom, kar pa ji je v veliki meri škodovalo: ljudje, ki v nenarodni državi niso imeli te pravice, so bili nasprotni državi kot taki in so to svoje nerazpoloženje in nezadovoljstvo prenesli tudi na narodno državo — Jugoslavijo.

Zaradi teh in podobnih težav so bile torej potrebne nove generacije, vzgojene popolnoma v jugoslovanskem duhu, da bi se ta miselnost razširila po vsej državi in v času med obema vojnama je bilo v tem mnogo storjenega. Predvsem je Jugoslavija postala faktor miru na Balkanu in v Srednji Evropi. Za Evropo smo predstavljali srednjo silo, za Balkan pa velesilo. V tem občutku varnosti in navkljub revizionističnim težnjam naših sosedov je Jugoslavija povečala ritem razvoja državnega gospodarstva in pričela z reševanjem notranjih vprašanj. Pri tem je dosegla pomembne uspehe, dasiravno je iz tujine prejela samo 200 milijonov dolarjev na račun vojne škode, 200 milijonov dolarjev od jugoslovanskih izseljencev v Združenih državah in 100 milijonov raznih posojil. Prvi razmah takratne gospodarske politike pa je mogoče oceniti šele, če gornje številke primerjamo z vsoto treh milijard dolarjev, ki jo je prejela današnja Jugoslavija. Ena od posledic teh gospodarskih uspehov pa je bila v tem, da je bilo v času med obema vojnama skoraj ustavljeno izseljevanje naših ljudi v tujino, kot je bil to slučaj v stari Avstro-Ogrski.

Zunanje-politični faktor

Kraljevina Jugoslavija je bila ustanovljena po prvi svetovni vojni ter je — v skladu z željami zmagovitih zaveznikov, ki so hoteli preprečiti bodoče napadalne poizkuse Nemčije, — vezala svojo zunanjo politiko na Veliko Britanijo in Francijo. Za ohranitev miru v Srednji Evropi in na Balkanu pa je bila 14. avgusta 1920 osnovana še Mala Antanta: Jugoslavija-Ceškoslovaška-Romunija in Balkanska Zveza: Jugoslavija-Romunija Turčija-Grčija, ki je bila podpisana 9. februarja leta 1934.

Prijateljstvo s Francijo je slonelo predvsem na sodelovanju v prvi svetovni vojni in na dejstvu, da se je velik del srbske, pa tudi slovenske in hrvatske inteligence šolal v Franciji. Srbski svobodoljubni duh je bil enak francoskemu in prizadevanja Francije, da onemogoči oživiljenje Velike Nemčije, so bila enaka jugoslovanskim interesom. Vsled intimnega sodelovanja našega vojaškega poveljstva s francoskim glavnim stanom se nam je pogosto očitalo, da smo navadna francoska kolonija. V tej smeri se je gibala naša zunanja politika vse do umora kralja Aleksandra, 9. oktobra 1934, v Marseillesu.

Francosko vlado je tedaj vodil Pierre Laval, ki je pričel menjavati tek francoske zunanje politike in podpirati italijanske ekspanzionistične težnje v Abesiniji. To svoje stališče je še posebej potrdil z izjavo, da Francija ne bo podpirala naše pritožbe v Društvu Narodov proti Italiji vsled njenega sodelovanja pri umoru kralja Aleksandra, pa tudi ne kake posredne pritožbe. Tradicionalna politika italijanske ekspanzivnosti proti Balkanu ni mogla priti do izraza, dokler je bil živ kralj Aleksander; predvsem vsled tega, ker je bila Jugoslavija v primerjavi tedanjih sil na Balkanu in v Srednji Evropi — velesila, pa tudi vsled Aleksandrove odločnosti in avtoritete.

Naj navedem samo dva drastična slučaja v pogledu odnošajev z Italijo.

Novembra 1932 je Mussolini pod vplivom ustaške propagande v Italiji pristal, da jim omogoči prehod jugoslovanske meje in da na **področju Reke prizna Hrvatsko Republiko**. To namero pa je takoj opustil, ko je prejel sporočilo kralja Aleksandra, da bo vsak tak podvig hrvatskih separatistov smatran za direkten napad Italije na Jugoslavijo, ki se mu bo Jugoslavija uprla z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Ko so Hitlerjevi agentje v avgustu leta 1934 ubili avstrijskega kanclerja Engelberta Dolfussa, je Mussolini na Brennerju namestil dve italijanski diviziji, druge še močnejše oddelke pa v smeri reke Drave z namero, da bi prodrli ob njej do Madžarske in s tem **Jugoslavijo odrezali od severa**. Kralj Aleksander je bil tedaj na Bledu ter je, ko je o tem zvedel od jugoslovanske obveščevalne službe, poklical k sebi italijanskega ambasadorja **Cara Gallia** ter zahteval od njega, da Mussoliniju v nedvoumnih besedah sporoči, da bo italijanska vojska v slučaju svojega vdora v dravsko dolino tam naletela na jugoslovansko vojsko pod Aleksandrovim poveljstvom.

Mussolini ni dosegel Drave; dva meseca kasneje pa je bil ubit Aleksander.

Jugoslavija pod kraljem Aleksandrom tudi ni priznala Sovjetske zveze, ker se je Aleksander zavedal nevarnosti, ki preti vsemu civiliziranemu svetu s strani komunizma. Da bi preprečil širjenje te nevarnosti, pa tudi Hitlerjeve zle namene, je odšel na potovanje v Pariz in London, da bi prebrnil zaspani Zapad in rešil Evropo pred uničenjem. Po Marseillesu pa Jugoslavija ni imela več Aleksandra, Francija ne Barthouja in Evropa je pričela omahovati v objem mračnih sil.

V kraljevem namestništvu, ki je nadomestovalo mladoletnega kralja Petra, je nato prevzel državne posle knez Pavle, s trdno odločitvijo, da Jugoslavijo ohrani tako, kot jo je zapustil kralj Aleksander in jo tako preda polnoletnemu kralju Petru II. Po predsedovanju Boška Jeftića pa je 24. junija 1935 sestavil novo vlado Milan Stojadinović, ki je prevzel tudi posle zunanjega ministra.

Zavedajoč se splošne nevarnosti, ki je pretila Evropi, in pa pod pritiskom srbskih, hrvatskih in slovenskih strank je knez Pavle pričel z reševanjem težkih notranjih vprašanj; vendar se pri tem ni naslanjal na politične stranke, temveč je ta vprašanja skušal rešiti na avtokratski, akademski način. Stojadinović sam pa, kot človek trgovine in financ, jugoslovanske zunanje politike ni gledal v luči tradicionalnih občutij naših narodov, temveč le skozi prizmo koristi za državo in grobega realizma.

16. marca 1935 je Hitler izjavil, da se ne bo oziral na določila mirovne pogodbe in da bo ostvaril vojsko 35 divizij. Nato je 7. marca 1936 zasedel nevtralnno Porenje, 12. marca 1938 pa je nemškemu Rajhu priključil tudi Avstrijo.

Na vse to Francija in Velika Britanija nista reagirali, temveč sta z

minhensko pogodbo Hitlerju prepustili tudi češke Sudete, kar je 15. marca 1939 pripeljalo tudi do popolne okupacije Češkoslovaške.

Ta razvoj dogodkov je Stojadinoviča prepričal o slabosti zapadnih sil in o neobhodni potrebi, da se jugoslovanska zunanja politika preusmeri. Gospodarsko je državo vse bolj naslanjal na Nemčijo in jo počasi vključil v dr. Schachtov načrt za nov gospodarski red v Evropi. Te Stojadinovičeve zveze z Nemčijo pa so slednjič prebudile zanimanje Velike Britanije in Francije, ki sta nas popolnoma zanemarili. Prišlo pa je tudi do izrazov nezadovoljstva v državi sami, nakar je Stojadinović odgovoril: „Jaz ne vodim ne germano-franko-anglo, ali italofilsko politiko, temveč jugoslovansko politiko.“ (Politika, Beograd 9. novembra 1939.)

Pod pritiskom gospodarske blokade zaradi akcije v Abesiniji pa je tudi Italija izrazila potrebo po izboljšanju odnošajev z Jugoslavijo, iz česar se je razvilo intimno prijateljstvo Stojadinović-Ciano, ki je privedlo tudi do sporazuma o delitvi Albanije med Italijo in Jugoslavijo. (Aprila leta 1937.)

Dogodki v Beogradu ob priliki obiska italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana so slednjič prepričali kneza Pavla o Stojadinovičevi nameri, da igra vlogo nekakega „Voditelja“ poleg Duceja in Fuehrerja in 5. februarja 1939 je poveril sestavo nove vlade Dragiši Cvetkoviću, za zunanjega ministra pa je bil imenovan Cincar Marković.*

Ko je Mussolini izvedel za Stojadinovičev padeč, je izjavil, da bo napadel Albanijo brez Stojadinovičevega sodelovanja in jo razdelil tudi proti jugoslovanski volji. Italija je Albanijo okupirala aprila 1939.

Tako je Stojadinovičovo prijateljstvo s Cianom privedlo Italijo na Balkan in ji omogočilo položaj za napad na Grčijo leta 1940 ter s tem izzvalo usodno Hitlerjevo intervencijo na Balkanu aprila 1941. Zvest tej politiki, da je rešitev Jugoslavije le v naslonitvi na Nemčijo in Italijo, je Stojadinović prekinil dobre odnošaje z Malo Antanto in državami Bal-kanskega sporazuma.

Vlada Cvetković-Cincar je 16. februarja 1939 objavila posebno deklaracijo, v kateri pravi: „da je njeno posebno poslanstvo ureditev in konso-

---

* V francoski reviji „Nova Evropa“ je tedaj izšel članek, v katerem je med drugim rečeno: Angleški ambasador v Beogradu Henderson je sve-toval knezu Pavlu, naj vzame za predsednika vlade Milana Stojadinoviča. Ob priliki svečanega banketa njemu na čast je Stojadinović ob prisotnosti številnih tujih diplomatov Hendersonu poklonil dragoceno tobačnico s po-svetilom: „Je vous dois tout“ (Vse dolgujem vam). Henderson je bil kasneje premeščen na mesto britanskega ambasadorja v Berlinu. Ko je tja prispel Stojadinović na uradni obisk, je bil njemu na čast prirejen svečan banket, ki so se ga udeležili najvidnejši diplomatski predstavniki v Berlinu. Stoja-dinović je bil nad vse razpoložen, ves čas se je smehljaj in si prizadeval, da bi si pridobil čimveč uglednih prijateljev v visokih krogih nemške diplo-macije. Ko pa se mu je približal Henderson in mu iz svoje tobačnice po-nudil cigareto, se je Stojadinović nehal smejati: „Je vous dois tout“ (Vse dolgujem vam), je bilo zapisano na dnu tobačnice.

lidacija notranjih prilik v državi. Na tej poti, pravi deklaracija, je brez dvoma najvažnejše vprašanje ureditev odnošajev do Hrvatov in upoštevanje njihovega mnenja o osnovnih načelih naše državne politike. Stojče na načelu, da se morajo med nami ostvariti trajni, boljši in čvrstejši odnošaji v zvezi s sodelovanjem v državnem življenju in na temelju popolne enakopravnosti, upoštevajoč pri tem momente naše zgodovinske preteklosti, smatra kraljevska vlada, da mora biti sporazum s Hrvati njena jasna in odločna politika. Zato morajo biti že same priprave na to zgodovinsko delo take, da bodo odločno pustile ob strani vse pretekle metode, ki so to najvažnejše državno vprašanje z raznim taktiziranjem odrivale od njegove pravilne rešitve. Vlada upa, da bo s tem ustvarila čvrst temelj za novo orientacijo naše notranje politike, in želi, da se v atmosferi vzajemnega bratskega razumevanja lotimo ureditve tega zgodovinskega vprašanja.“

Razgovori z dr. Mačkom, predsednikom HSS, so se takoj pričeli ter so s presledki privedli do sporazuma, ki je bil podpisan 26. avgusta 1939. V vlado je vstopil dr. Maček in še štirje hrvatski ministri. S tem sporazumom je bila tudi ustanovljena banovina Hrvatska. Medtem ko je gotovo pomenil prvi korak k ureditvi notranjih razmer v Jugoslaviji, je imel ta sporazum seveda tudi svoje negativne strani, od katerih je najvažnejša odsonost srbskih mas, predstavljenih v srbskih političnih strankah, in pa podelitev Banovini Hrvatski položaj, ki je iz nje napravil državo v državi, medtem ko je druge predele pustil še naprej v centralistični državni upravi.

Po tem sporazumu bi morala biti razpuščena tudi Narodna skupščina in razpisane nove parlamentarne volitve, nakar bi se nadaljevalo delo za preureditev Jugoslavije. Žal pa je štiri dni po podpisu tega sporazuma izbruhnila druga svetovna vojna in tako je to najvažnejše vprašanje srečnega bodočega življenja Jugoslavije ostalo nerešeno.

V tem času je Jugoslavija postala deležna pozornosti politike velikih sil, od katerih jo je vsaka skušala pridobiti na svojo stran, izvajajoč pritisk tako na poedince, kot na stranke, klube in tisk. Vlada je skušala Jugoslavijo obraniti pred vojnim spopadom in ni pristala na kakršnekoli enostranske obveznosti. Usodni dogodki pa so se vrstili z bliskovito naglico in to vse slabše za nas, ne da bi mogli kakorkoli vplivati nanje.

31. marca 1939 je Velika Britanija dala Poljski garancijo za slučaj napada. Podobno garancijo je dala tudi Romuniji, Grčiji in Turčiji, ne pa tudi Jugoslaviji. 3. aprila 1939 je Italija okupirala Albanijo. 22. maja sta Nemčija in Italija podpisali „železni pakt“. To je privedlo do obiska kneza Pavla v Rimu maja meseca in v Berlinu junija meseca 1939. Cincar-Marković pa se je 21. maja sestal z romunskim zunanjim ministrom in 10. julija z bolgarskim predsednikom vlade, da bi se dogovoril za vodenje skupne politike neodvisnosti in nevtralnosti. Jugoslavija je doslej odbila vsako povezavo na Zapad, umaknila pa se je tudi kakršnimkoli formalnim obveznostim do sil osi Rim-Berlin.

Koncem avgusta je bil podpisan nemško-sovjetski nenapadalni pakt, s katerim je hotela Sovjetska zveza izzvati vojno med Nemčijo in Zapadnimi zavezniki, da bi tako z minimalnim naporom dosegla maksimalni uspeh, to je obvladanje Evrope. Po podpisu tega nemško-sovjetskega sporazuma se je pokazala potreba po vzpostavitvi diplomatskih odnošajev s Sovjetsko zvezo in prišlo je do sporazuma, ki je bil podpisan 10. junija 1940 v Ankari in je vzpostavil redne diplomatske odnošaje med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.

1. septembra je Nemčija napadla Poljsko in pričela drugo svetovno vojno, 17. septembra pa je sovjetska Rdeča armada vkorakala v vzhodno Poljsko. Pod udarci nacistov so nato padle še Danska, Norveška, Holandija, Belgija in slednjič, 25. junija 1940 tudi Francija.

Sovjeti so Romuniji odtrgali Besarabijo, Bolgari del Dobrudže, Madžari pa del Transilvanije. Ko pa je Sovjetska zveza zahtevala še Bukovino, ki nikdar ni bila pod rusko upravo, so se odnošaji med Sovjetsko zvezo in Nemčijo ohladili. Nemčija je Romuniji garantirala nove meje in ko je na isti način hotela Sovjetska zveza garantirati bolgarske meje, da bi ohranila Balkan zase, je Ribbentrop javno izjavil, da je nemški Rajh nasproten vsakemu nadaljnjemu prodiranju Sovjetske zveze na Balkan.

28. oktobra 1940 je Italija iz Albanije napadla Grčijo. Madžarska pa je 20. novembra pristopila k Trojnemu paktu, čeprav je bila vezana z nenapadalno pogodbo z Jugoslavijo. Tri dni kasneje, 23. novembra 1940 je k Trojnemu paktu pristopila tudi Romunija, Bolgarija pa 28. februarja 1941. S tem je bilo obkroženje Jugoslavije zaključeno.

Neuspehi italijanske vojske v Grčiji pa so kritično vplivali na naše odnošaje z Nemčijo. Jugoslovanska vlada je doslej uspela ohraniti nevtralnost. Izkrcanje novozelandskega in avstralskega vojaštva (dve diviziji) v Grčiji za pomoč v vojni proti Italiji, pa je Hitlerju pokazalo na nevarnost, da bi zavezniki mogli preprečiti njegov načrt za napad na Sovjetsko zvezo, ogražati njegov južni blok in celo zavzeti petrolejska polja v Romuniji, ki so bila Nemčiji nadvse potrebna. Zato se je Hitler odločil, da priskoči svojemu šibkejšemu partnerju na pomoč, in je 13. decembra 1940 izdal povelje za izvajanje načrta „Marica“.

Tako je Jugoslavija spet postala središče zanimanja velesil in 28. novembra 1940, ob priliki njegovega obiska v Berghofu, je Hitler Cincar-Markoviću naravnost izjavil, da mora Jugoslavija pristopiti k Trojnemu paktu. V zameno naj bi Jugoslavija dobila Solun.

Januarja 1941 je Jugoslavijo obiskal tudi ameriški polkovnik Donovan, kateremu je knez Pavle izjavil, da ima odločno namero obdržati Jugoslavijo izven vojnega spopada, da pa te politike nevtralnosti ne bo vodil za vsako ceno. Upil pa se bo odločno vsem nemškim zahtevam, ki bi kompromitirale suverenost in neodvisnost jugoslovanske države.

V tem času je Jugoslavija veljala za klasičen primer nevtralnosti in

švicarski časopis Basler Nachrichten je 1. marca 1941 pisal: Če bo prišlo do ustanovitve univerze nevtralnosti, jo bo treba ustanoviti v Jugoslaviji.

Ko pa so nemške čete 2. marca 1941 vstopile v Bolgarijo, je knez Pavle na sestanku s Hitlerjem 4. marca pristal na pristop Jugoslavije k Trojnemu paktu, odločno pa je odbil kakršnokoli vojaško pomoč državam osi. (OSTEUROPA, 2. zvezek, str. 99.)

Hitler je tedaj izjavil, da Jugoslavija po pristopu k Trojnemu paktu ne bo obvezana, da dovoli prevoz vojaških transportov in čet preko svojega ozemlja. To je dalo Kronskeemu svetu razlog, da je na svoji seji 18. marca 1941 odobril podpis Trojnega pakta. (Zanimivo, a resnično je dejstvo, da je na tej seji glasoval proti paktu samo — Cvetković!)

Vojska je bila obveščena, da bo pakt podpisan in ukazana je bila stroga pripravljenost, kar je dalo povod vestem, da je pakt nepopularen med častniškim zborom in vojaštvom. Pakt sta v imenu kraljeve vlade podpisala Dragiša Cvetković in Aleksandar Cincar Marković, 25. marca 1941, na Dunaju.

Sporazumu sta bili dodani še dve izjavi, ki ju je podpisal Ribbentrop, v katerih nemška vlada ponovno garantira, da: 1) Jugoslaviji ne bo treba prepustiti nemških vojaških transportov preko svojega ozemlja in pa, 2) da nemška vlada garantira tedanje jugoslovanske meje. Ti dve izjavi, sta sprožili netočne govorice, da je sporazumu dodana tudi tajna klavzula, ki dovoljuje nemškim četam prehod preko jugoslovanskega ozemlja.*

Sile, ki so v državi delale za podpis tega pakta, so bile močne; močne pa so bile tudi sile, ki so delale proti podpisu pakta. Ene so videle rešitev Jugoslavije, če ostane izven vojnega spopada, druge pa so hotele državo zaplesti v konflikt.

Radio London je 22. in 23. marca svaril jugoslovanske narode in jih spominjal na staro prijateljstvo ter pozival na upor proti željam in pretnjam držav osi. Tajnik za indijske zadeve Sir Leopold S. Emery je govoril po radiu: „Ni še prepozno, da rešite svojo domovino iz Hitlerievih krempljev. Vaša vlada nima pravice, da proda čast in neodvisnost 16 milijonov ljudi proti njihovi volji.**“

Britanski ambasador v Beogradu je Cincar-Markoviću 24. marca izročil noto, v kateri je med drugim zapisal: „Jugoslovanska vlada se moti, če misli, da je njena politika sprejemljiva v Londonu.“

Knez Pavle pa je na seji Kronskega sveta 18. marca 1941 izjavil, da so vse njegove politične in družinske zveze in simpatije na strani zapadnih zaveznikov, da pa v položaju, v katerem se država trenutno nahaja, ne vidi drugega izhoda, ker je britanska vlada na njegovo prošnjo za pomoč izjavila, da ne more obljubiti ničesar. (Sledi)

* Točno besedilo teh dodatnih izjav je objavljeno v „Archiv der Gegenwart“, 1941—1942. 25. marec 1945, str. 4945.

** TIMES, 24. marec, 1941.

Finska, junija 1970

Vi, slovenski domobranec, ste mi edino, kar mi Slovenija nudi. Vsak dan mislim na vas predrage junake. Žal ste tako daleč, da vas ne morem videti in objeti. Često sem do solz ganjen, ko berem nadvse dobrodošli mi „Tabor“. De bi le Vi vsi še živi dočakali in osebno uživali svobodno domovino. Zmagamo zanesljivo; samo čas je neznan. Zgodovini se ne mudi...

Drugi največji finski časopis AAMULEHTI (Jutranji list) je na glavni strani objavil celotni prevod članka iz Tabora, ki ga je napisal France Dejak. Veličina teksta je 44.5 x 20 cm. Dan objave je 30. 5. 1970. Naklada je ca. 110.000 primerkov. Zgoraj je velik naslov „Za nas ni bilo milosti“, pod tem še večji naslov „Gozd raste na njihovih grobovih“; v originalu: „Meita varten ei ollut olemassa armoa“; in drugi naslov: „Metsa kasvaa heidan haudoillaan.“ Pod obema naslovoma je debeli tekst: „Ob koncu druge svetovne vojne je odšla iz Jugoslavije kot poslednja armada slovenska vojska, ki se je po prestopu državne meje udala v Avstriji angleški vojski in je prispela na vetrinjsko taborišče za vojne ujetnike, kjer je mislila, da je na varnem. Angleži pa so že čez nekaj tednov nasilno odpeljali okrog 12.500 mož slovenskega domobranstva, kakor tudi desetisoče srbskih in hrvaških vojakov nazaj v Jugoslavijo, kjer je bila njihova skupna usoda najprej mučenje ni nato smrt v masovnih grobovih. Sedaj je minilo 25 let od takrat, ko so v začetku poletja 1945. leta zasadili gozd nad slovenskim domobranstvom v Kočevskem Rogu. Avtorju članka, Francetu Dejaku, se je posrečilo rešiti se iz enega izmed množičnih grobov, o katerih Titova vlada po vojni ni nikdar zinila niti ene besedice, in o eksistenci katerih prav tako kot o masovnem umoru vse slovenske vojske na Zahodu ni nikakih informacij.“

Pod točno prevednim debelim tekstom je sredi slika: zemljevid Slovenije in sosednih dežel ter debela črna proga Vetrinje—Jesenice—Kranj—Ljubljana—Kočevje. Po skico je tekst, ki pojasnuje skico, in dodatek, da so ostali nekateri, da poročajo o dogodku.

Jaz živim **samo** za borbo proti rdeči golazni.

Prisrčno Vas pozdravlja Vaš

N. N.

Avstralija, julija 1970

Začudili se boste morda pričujočemu glasu iz Avstralije; zato dovolite, da se vam malo predstavim.

Sem Slovenec doma iz Ljubljane. Vojna me je zatekla na rednem vojaškem službovanju v Sarajevu. Od tam sem bil odveden v nemško ujetništvo blizu holandske meje, kjer sem preživel vsa štiri leta. Po vojni se nisem vrnil domov; tako sem se po osvobojenju potikal po raznih taboriščih, dokler nisem stopil v pomožno angleško stražarsko službo za tri leta. Po koncu tega službovanja sem se odločil oditi semkaj, kajti bilo je vsakemu

na prosto dano za kam se bo odločil: ali domov, ostati v Nemčiji, ali iti kamorkoli. Tako sem v Avstraliji že dobrih 20 let in ne smem se pritožiti, kajti delo sem imel vselej in še ne slabo. Tako sem že preko 16 let zaposlen pri prometnem oddelku mestne občine. Toliko za uvod.

Pravi povod mojega pisanja je Vaše glasilo „Tabor“. Urednik „Misli“ p. Bernard mi pošilja razna slovenska glasila in revije, ki jih izdajajo slovenska društva in ustanove širom sveta. Med njimi je večkrat tudi „Tabor“. V njem najdem zanimive članke; tako npr.: Pred leti ste poročali o generalu Pupniku, kar je vzbudilo mojo pozornost. Kajti doma v Ljubljani smo bili z mojimi starši sosedi in sem ga imel priložnost večkrat srečati. A v št. 11 za leto 1969 je zopet en tak zanimiv članek pod naslovom „Sod smodnika“. Vse te dogodke sem sam doživel; radi tega me tem bolj zanimajo.

Pater Bernard me pozna kot prijatelja slovenskega berila ter mi s takimi pošiljatvami ustreže. Na ta način dobim lahko nekako povprečno sliko o dogodkih med Slovenci po svetu, a posredno si lahko predočim vsaj približno sliko o dogodkih doma.

Kakor že rečeno, sem vojna leta preživel v ujetništvu, daleč od doma. Zaradi tega imam svoje mnenje o takratnem življenju v domovini. Vendar ne zavržem nikake revije ali časopisa, ki mi pride pod roke; vse skrbno prečitam.

Končno bi me zanimala ona nemška knjiga „Die grosse Rebellion“, zlasti kar piše o Jugoslaviji. Vem, da se ne more vsega imeti, kar si človek želi. Sicer pa obljubljate, da se boste k njej ob priliki še povrnili; radi tega s tem večjim pričakovanjem želim imeti dotično številko, ki bi poročala o tem.

P. Bernardu sem se vedno priporočal, da mi poleg ostalih revij in časopisov priloži vaše glasilo. Kajti v njem je toliko zanimivih člankov, da je vredno čitanja.

V želji, da nadaljujete z dosedanjjo vsebino, želim uredništvu in upravi mnogo uspeha!

S spoštovanjem

Slovenec v Avstraliji

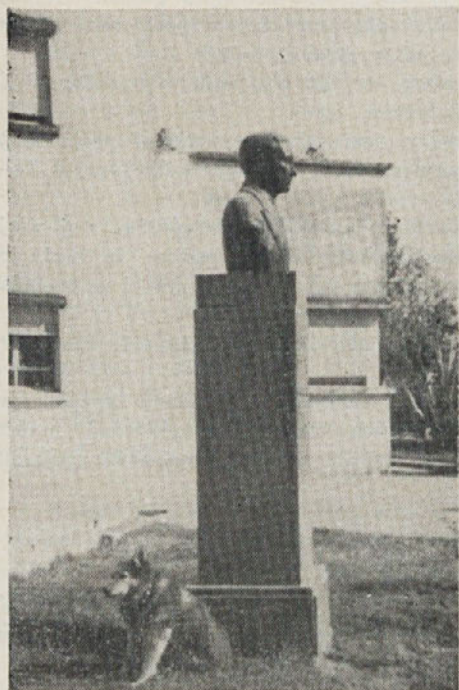
ZANIMIVI PABERKI

DVE ŽALOSTNI ANEKDOTI IZ DANAŠNJIH DNI

Človek in žival živita že od nekdaj v sosedstvu ali pa celo skupaj. Nekatere živali je človek udomačil, da mu prinašajo neposredne koristi, opravljajo težka dela namesto človeka, mu služijo za prehrano ali ga celo varujejo. Med varuhi je najbolj znan pes. Skoraj vsi narodi, zlasti kulturni, imajo psa za čuvaja, to pa zato, ker je pes najbolj zvest čuvaj človeku. Pasja zvestoba je prišla v pregovor in v narodno pripovedništvo. Svetovna

književnost ima nešteto primerov, v katerih nastopa pes kot literarni predmet. V vsakdanjem življenju pa vedo ljudje povedati čudovite primere pasje zvestobe. Tudi v Sloveniji so se zgodili primeri, ko je šel pes na grob gospodarja in tam od lakote umrl. Nekje v Italiji je bil pes tako izvežban, da je poiskal svojega gospodarja po vseh krčmah, dokler ga ni našel in ga odpeljal domov. V Argentini, pripovedujejo, hodi v Mar del Plati neki pes vsak dan k morju čakati svojega gospodarja, ki je odplul in se še do danes ni vrnil in se ne bo vrnil, ker se je ladja potopila.

Tukaj na sliki vidite psa, ki je še živa priča pretresljive zgodbe. Kakor pripoveduje bolničar, je prišel nekako v oktobru 1967 v provincijalno bolnico v Mercedes neki bolnik z imenom „Vallejo“. Bil je iz province Corrientes, po poklicu težak, star kakšnih 75 let. Bolehal je na vnetju jeter. Moža so internirali. Toda ž njim je prišel tudi njegov pes, ki se je pa kar sam „inštaliral“ pod oknom sobe, v kateri je ležal njegov gospodar. Gospodar je imel navado, da je vsak dan okrog desete ure pogledal skozi okno in pozdravil psa, ki mu je v odzdrav dvakrat ali trikrat zalajal. To se je ponavljalo vsak dan.

Toda meseca februarja 1968 je mož podlegel težki bolezni. Odpeljali so ga na pokopališče skozi zadnja vrata. In pes tega ni videl. In tu se začne žalost njegove zvestobe. Pes še danes zvesto čaka svojega gospodarja na dvorišču bolnice. Vsako dopoldne okrog desete ure se ozre proti oknu, s katerega ga je gospodar pozdravljaval in večkrat tudi zalaja. Ne zmeni se za nikogar, ampak mirno čepi poleg spomenika in strmi v okno. Dobri ljudje — imenujejo ga „negro“, čeprav je temnorjav, — mu dajejo jesti,

Neki zdravnik ga je sicer že petkrat odvedel na svoj dom, toda pes je petkrat pobegnil nazaj v bolnico. Tudi neki daljni sorodniki pokojnega so ga že dvakrat odpeljali na dom, a jim je tudi pobegnil. On raje prenaša mraz in dež in vročino na dvorišču bolnišnice, kjer ni pod nobeno streho, ter zvesto čaka svojega nekdanjega gospodarja, da ga bo zopet udano spremil v domači kraj v Corrientes.

Ubogi dobri pes — „negro“ — je žival in ne ve in ne sluti, da ga

njegova zvestoba vodi v gotovo smrt, ali plemenitost človeka, t. j. civiliziranih kulturnih ljudi, mu olajšuje trpljenje in omogoča, da pride smrt naravnim potom.

Tukaj pa imate sliko učiteljice, mlade matere v blagoslovljenem stanju, ki je bila dne 4. junija 1942 nekje v Evropi mučeniško ubita od njenega bivšega učenca samo zato, ker je hotela ostati zvesta Kristusu.

Ker je bila mlada učiteljica globoko verna, je bila „osvoboditeljem“ trn v peti, zato so jo ponoči odpeljali v gozd in sodili.

„Obtoženi ste, da ste proti partizanom“, ji je zabrusil tožnik.

„Meni so rekli, da so partizani proti veri, meni je pa vera vse!“ je odgovorila Ivanka Novakova.

To je bilo dovolj! Ko je prosila, naj vsaj toliko časa počakajo, da bo rodila, in naj jo potem ubijejo, so jo partizani neusmiljeno s kolom pobili, ko si je morala že prej sama izkopati svoj grob.

Ta primer zverinskega umora pa nas uči, da je zvestoba zelo relativna krepost.

Plemenitost človeka omogoča živali, da izkazuje mrtvemu gospodarju še po smrti svojo zvestobo, zverinstvo človeka pa ubije nosečo mlado mater zato, ker hoče ostati zvesta Kristusu, svojim staršem, možu in svojemu narodu.

IZ DRUŠTEV

V soboto, 4. aprila 1970, je krajevno društvo SPB Tabor v Clevelandu priredilo spomladansko veselico v korist invalidom.

Ko si stopil v dvorano, si na odru, kjer je igral orkester, opazil tako lepo sliko, da te je kar stisnilo pri srcu.

Oder je bil lepo okrašen; na vsaki strani grb, na eni slovenski, na drugi domobranski, na sredi velika slika pok. **generala Rupnika**, nad vsem tem pa velik napis **BOG - NAROD - DOMOVINA**. Na skrajni levici pa v naravni velikosti domobranec, kateri drži puško v roki. Zares lepa zamisel!

Kot zdaj že nekaj let, je tudi to pot bila udeležba zelo velika. Razveseljivo je tudi to, da je bilo precej mlajših.

Za zabavo in ples so igrali „Veseli Pomurci“ iz Hamiltona, Kanada.

Igrali so lepo. Posebno smo z užitkom poslušali in tudi plesali zdaj najbolj priljubljene Slakove melodije, katere so igrali na harmoniko.

Bilo je veliko znancev od blizu in daleč. Nekaj jih je bilo tudi iz Kanade. Prav lepa hvala vsem, še posebno pa daljnim obiskovalcem, kateri so se potrudili in prišli na veselico.

To pot se moramo zopet zahvaliti gospej **Anici Hočevnar**, katere ja prevzela kuhinjo in vso odgovornost, da večerje ne bi zmanjkalo, pa tudi ne ostalo. Kot v preteklosti, tako se ji je tudi to pot posrečilo. Lepa hvala tudi vsem požrtvovalnim ženam in dekletom, katere so pomagale v kuhinji, ter g. **Janezu Varšku**, kateri vedno z užitkom pomaga v kuhinji.

Hvala tudi mladim dekletom in ženam, katere so stregle večerjo; ravno tako natakarjem, kateri so skrbeli, da ni bilo treba nikomur biti predolgo žejen. Tudi ne smemo pozabiti naših pridnih žena in deklet, katere vedno napečejo veliko peciva in potic in vse to darujejo za veselico.

Hvala tudi cvetličarni g. **Jima Slapnika**, kateri je daroval 140 rdečih nageljnov, da so jih pripenjali ženam in dekletom ob vhodu v dvorano.

Hvala vsem dopisovalcem v A. D., kot tudi radijski postaji WXEN in prav vsem, kateri so na kakršenkoli način pripomogli do tako velike udeležbe in dohodka.

Ko je bilo plesa konec, smo se pa zbrali pred odrom in zapeli še nekaj domobranskih pesmi; tako je vsak lahko vedel, da je to bila v resnici domobranska veselica.

Upamo in želimo, da bodo tudi v bodoče naše veselice tako polnoštevilno obiskovane, kajti revežev, kateri bodo naše pomoči potrebni, bo vedno več med nami.

Zgodovinski odsek Glavnega odbora Slovenskih protikomunističnih borcev TABOR je izdal četrti zvezek **Matice Mrtvih** in sicer je naša Vetrinjska tragedija: vrnitev naših domobrancev in drugih edinic Slovenske narodne vojske, ki so bile vrnjene v Titovo Jugoslavijo v dneh od 24. do 30. maja 1945. Knjižica ima 325 strani in je razdeljena na sledeča poglavja:

- 1) Vračanje Slovenske narodne vojske iz Vetrinja
- 2) Usoda Novomeških domobrancev
- 3) Pomor civilistov
- 4) Morišča
- 5) Izgube okupatorjev v Sloveniji 1941—1945.
- 6) Matica pomorjenih
- 7) Epilog

Poleti in v jeseni 1945 je bil v slovenskih begunskih taboriščih v Avstriji izdelan skoraj popoln seznam iz Vetrinja vrnjenih slovenskih protikomunističnih borcev. Zgodovinskemu odseku se tega seznama ni posrečilo najti, zato je pred leti sam začel z zbiranjem in tako imamo danes v tej knjižici skoraj 6000 imen žrtev, ki so bile pobite brez vsake sodbe po komunističnih oblastnikih in zločincih. Strahotna številka je to, čeprav je to komaj polovica vrnjenih, polovica pobitih! Odsek bo nadaljeval z zbiranjem,

dokler bo le mogoče. Po 25. letih je res že skrajni čas, da se je nekdo sistematično lotil tega dela. Mislimo, da je naša dolžnost, da rešimo čast in imena onih, ki so darovali svoja življenja za narod in Boga. Slovenska politična emigracija je grobo zanemarila to stran svoje obveznosti, saj po 25. letih še vedno „iščemo“ sezname naših pomorjenih bratov, čeprav so bili napravljeni v treh izvodih.

Prosimo slovensko javnost, da nam tudi v naprej pomaga zbirati imena naših pobitih bratov in sestra. Kot vidite, imamo komaj polovico imen. Vsak izmed nas ve in se spominja vsaj nekaj fantov iz svoje edinice oziroma iz vasi iz kraja, ki mu je najbolj poznan. Malo dobre volje bi bilo treba da bi napisali ime in podatke ter jih izročili Zgodovinskemu odseku Zveze, da jih uvrsti v svojo kartoteko. To zbiranje je morda zadnje, ki ga naša emigracija zmore, zakaj torej ne podpreti akcije z vsemi močmi. Namen založnikov in sodelavcev je samo dvojen: 1. Ohraniti imena naših bratov, ohraniti njih spomin med nami in znanjci ter 2. prikazati komunistično osvobodilno fronto in revolucijo v njeni resnični krvavi podobi, v njeni zlaganosti, njenih zločinih. To in samo to — je namen našega dela.

Nekateri kraji kot npr. Ljubljana, št. Jernej na Dolenjskem itd so do sedaj slabo obdelani. Saj je znano, da je samo št. Jernej imel preko 500 domobrancev. Prav tako nismo dobili seznamov štajerskih četnikov, čeprav smo zanje zaprosili. Koliko Gorenjcev je med nami! a od 2000 vrnjenih Gorenjskih domobrancev imamo v knjigi komaj 300 imen! Če najdete napako, prosimo, sporočite. Vsi utemeljeni popravki bodo vnešeni v naslednje zvezke, vsako pojasnilo bo dobrodošlo!

Ko iščete ime v tem zvezku, najprej pomislite ali je bil vrnjeni vojak, ali civilist. Če je bil vojak: v takozvani Ljubljanski pokrajini ali na Gorenjskem? Prav tako ali je bil kurat, častnik, ali podčastnik. Morda eden od onih, ki so bili zajeti kot ranjenci v Lescah, ali pa med novomeškimi domobranci, ki so se umikali preko štajerske in so bili v Radečah pri Zidanem mostu razpuščeni. Vsaka od teh skupin je obdelana samostojno, zaradi boljšega pregleda in takratnih formacij. Torej, ne izgubite poguma, če ne najdete svojca takoj in v kraju kjer mislite, da bi moral biti.

Naj za konec dobesedno prepisem epilog iz zvezka:

Poslednje ime še ni zapisano. Poslednja sodba še ni izrečena. Eno pa moremo in moramo zapisati ob zaključku te krvave zgodbe slovenskega človeka:

Vsi tisoči, katerih imena smo navedli in vsi tisti, ki so danes še neznan in jih je pozaba morda za vedno zakrila, so šli v smrt, ne da bi jim bila dana še tako bežna prilika, da se zagovarjajo pred nekim človeka vrednim sodiščem!

Tega dejstva ne more zabrisati ne tedanje, ne sedanje govorjenje komunističnih veljakov, ne morejo ga zabrisati „dokumentarična“ pisanja raznih komunističnih pisunov in ne more ga izbrisati brezbržnost ostalega sveta, ki mu vest ne dopušča, da bi se pomudil ob neprijetnih resnicah! ..

Zato obtožujemo: vodstvo tedanje „Osvobodilne Fronte“, vodstvo Komunistične partije Jugoslavije, in vse tiste osebe v domovini, ki še danes zavestno prikrivajo resnico o takozvani „osvobodilni vojni“, da so v letih 1941—1945 nad slovenskim človekom zagrešili najstrahotnejši zločin slovenske zgodovine!

Maščevanje je Gospodovo! Resnica pa naša!

SPOMINSKA PROSLAVA NA SLOVENSKI PRISTAVI V CLEVELANDU

Minilo je 25 let od naše največje narodne tragedije, ko je bilo v prvih dneh junija 1945 pod noži in strelji Tito-Kardeljevih partizanov poklanih preko 12.000 slovenskih domobrancev in drugih protikomunističnih borcev. Poklani so bili brez vsake možnosti obrambe, brez sodbe, ter pometani v množična grobišča v Kočevskem Rogu, Hrastniku, Podutiku, Crngrobu in drugod po slovenski zemlji.

Zveza SPB-Tabor je priredila svojo spominsko proslavo v soboto dne 13. in v nedeljo dne 14. junija na Slovenski pristavi v Genevi, Oh.

Sobota 13. junija

Proslava v soboto se je vršila na lepem Orlovem vrhu in na pobočju za kapelico. Prostor je bil lepo pripravljen. Fantje so pred dvema tednoma postavili visok evharistični križ, na katerega so za to priliko obesili velik trnjev venec. Ves prostoro okoli kapelice je bil poln pomladnega cvetja. Za kapelico, sredi pobočja sta stala slovenski grb in ob njem slovenska zastava, naš simbol in simbol mnogih, ki so umrli zanj. Nekoliko nižje so fantje postavili 7 manjših pokopaliških križev vojakov, ki so simbolično predstavljali transporte, ki so bili vrnjeni iz Vetrinja v dneh od 24. do 31. maja 1945. šest križev, šest dni upanja in groze; šest vojaških transportov naše vojske iz Vetrinja do Pliberka in Področčice; sedmi vojaški križ pa je predstavljal transporte in grobove pobitih ranjencev, ki so bili zajeti v Lescah, in pa domobrance novomeške skupine, ki se je pri Radečah razšla in je bila pozneje zajeta in pobita v Gorjancih.

Občinstvo je bilo zbrano v kotu ob obeh cestah na Pristavi. Bilo nas je mnogo; preko tristo bakel je bilo pripravljenih in mnogi jih niso mogli več dobiti.

Po prihodu majorja Barre-ja in njegovega spremstva na Orlov vrh smo pričeli program z Ameriško državno in slovensko narodno himno. Nato je bil major Barre predstavljen občinstvu, ki ga je iskreno pozdravilo.

Častna straža je prikoralakala na prostor pred križi. Slovensko zastavo je nosil Vencelj Dolenc, ki je prišel iz Argentine in je rešenec iz skupine, ki so jo odpeljali iz Škofje Loke ter pobili pri Crngrobu. Ameriško zastavo je nosil Jože Žnidaršič, kanadsko Stane Pleško, rešenec iz šentviških zaporov. Zastavonoše sta spremljala s prižganimi bakljami v rokah rešenca iz kočevskih morišč: France Dejak in France Kozina.

Tišina je legla na prostor, številni žarometi so obsvetlili kapelico in griček okrog nje. Recitator **dr. Milan Pavlovčič** je doživeto, prav iz srca recitiral uvod in potem posamezna besedila k vsaki postaji, k vsakemu transportu po vrsti: Odšel je transport, 2880 mož pod poveljstvom majorja **Mehleta** dne 28. maja... Vsi smo odgovorili: **PADEL ZA DOMOVINO!** Za vsakim transportom smo odgovarjali: Padel za domovino! Kot bi sami stopili na kamijone, kot bi sami sledili tisti krvavi procesiji bednih, stepenih, žejnih in opljuvanih... Rešenci iz množičnih morišč pa so se pomikali od križa do križa in pred vsakim prižgali veliko žaro, spominski ogenj, plamenico ki jo je vsak od nas odnesel s seboj na svoj dom, prižgano in svetlo, kot so bili svetli ideali za katere so padli naši bratje! **BOG — NA-ROD — DOMOVINA.**

Moški pevski zbor je pod vodstvom **ing. Gorenjska** zapel *Nebo žari...* Mrak se je začel spuščati na zemljo in Orlov vrh, Spomenik naših junakov in mučencev je zažarel v čudovitih barvah luči. Kako drugače je zažarelo nebo, takrat pred 25 leti ko se je preko naše domovine zgrnila rdeča zarja uničenja, smrti in sovraštva.

Ivan Jakomin je dovršeno prebral PSALM 89, „Zahvalim Te za leto, ko smo gledali zlo, ko si nas tepel... Tepel in bičal, pa ta Tvoj tepež, o Gospod, je bogato blagoslovljen...“

Iz mladih grl je zajokala pesem: Oj Doberdob, slovenski grob... Kočevski Rog, slovenski grob... Rog, ki skriva cvet slovenskega naroda. Pesem je žalostno odmevala med grički Pristave in veter jo je odnašal kot našo veliko bolečino daleč pod visoko nebo, ki je kot nežen Veronikin prt bedel nad nami, živimi pričami tistih strašnih dni slovenske zgodovine.

Recitator **Jože Dovjak** je zapel z domobranskim pesnikom **Ivanom Hribovškom**. Njegov glas je kot bron zvona udarjal med nas:

„Razstreljena so pota, ki hodil sem jih, razkopani bregovi, razbite vasi. Tovariši, Bog si ga vedi, zakaj izgubljeni?“

O, nekdanj, nekoč bilo nas je toliko, toliko dragih in rekli smo si: brez nas življenja in upanja ni. Brez nas je le sužnost, sramota in smrt, brez nas je molčanje in groza brez nas...

Mid smo v zemljo vsajeni, da kakor nov kruh bomo čudežno zrasli za svaatbeni čas. Brez nas, o brez nas, domovine ni!“

NE, BREZ VAS DOMOVINE NI, BRATJE! Vi ste solnica, up in srčika mnogih. Slovenski narod danes molči. Molči že dolgih 30 let. Večno narodu ne bo mogoče zavezati ust, večno ga ne bo mogoče varati in mu lagati in sejati trave preko grobov. Bog je pravičen. Zrasli bodo križi — drug za drugim. Sedemkrat sedemdeset in več... Vstali bodo. Morda jih bodo postavljali naših otrok otroci, toda zrasli bodo in se zasvetili v vsej svoji lepoti. Morda preprosti kot ti, ki smo jih gledali ta večer pred nami, toda glasno bodo pričali o tistih dneh, in o tistih, katerih ime bo častno vrezano vanje...

Trobotič **Dušan Žitnik** je zatrobil v tišino večerno molitev. Nato so

padli častni strelji, častna salva. V večeru smo nehote zaslutili krik onih, ki so se pred 25 leti zrušili pod zločinskimi strelji lastnih bratov po krvi.

Zapeli smo: Zdrava bodi moja lepa domovina!... Bodi zdrava domovina; prvo izbrana, da poneseš v svet zgodbo o junakih, ki so prvi stopili na okope, ko je bila domovina v nevarnosti, ki je prva dala stotine junakov. Bodi zdrava, domovina; prva izbrana, da si dala toliko mučencev za Boga in dostojanstvo človeka in jih še šteješ. V Koreji svoj grob in v Vietnamu je tekla tvoja kri. Kri našega rodu blagoslavlja tujo zemljo v tem silnem boju za resnično svobodo v svetu.

Č. g. F. Gaber je molil vero. Vero onih, ki so stopali na svoj zadnji veliki pohod, da se za večno združijo s svojim Stvarnikom. Tudi mi smo se uvrstili v procesija. Ljudje so prižgali bakle. Starec jo je nesel v tresoči rokji, ob njem pa so hodili njegovi sinovi... V duhu so bili z njim to uro; ne samo eden, morda pet, ali več. Zdaj pa počivajo Bog ve kje.

Od podnožja Orlovega vrha pa do Evharističnega križa se je vila procesija: molitev, hvalnica za mučence, ki jih je Bog izbral sebi v slavo in v prenovljenje slovenskega naroda. Pod križem smo se ustavili in molili z duhovnikom, poslušali njegove globoke besede o veličini in vsebini križa, o njegovi teži in tudi poveličanju. Naj bi zvestoba do križa ostala z nami vse dni našega življenja, do takrat, ko nam ga bodo poslednjič stisnili v roko za zadnjo pot.

Zvezde so se prižgale, ko so ugasnile naše plamenice. Na tisti kovček zemljice, ki je posvečena našim mučencem, sta legala mir in božja ljubezen. Pred kapelico brezjanske Marije so utripale svečke prižgane Njej v slavo in slovenskim fantom v spomin.

Vsi, ki so se trudili, da je ta večerna slovesnost tako iskreno, pietetno in nad vse dostojno izpadla, zaslužijo vse naše priznanje. Vsi, prav vsi, ki so umsko ali pa s svojim fizičnim delom pomagali, da smo se tako priščno združili z njimi, katerim je bil večer posvečen. Naj bi ljubezen do njih ne ugasnila, naj bi ideje, za katere so darovali svoja življenja, bile vedno žive med nami. Naj ne bo med nami nikogar, ki bi za nekaj polizanih besed ali skledo leče molče hodil preko njihovih grobov, preko gomile, ki hrani najboljše, kar smo imeli in kedaj premoogli.

Nedelja, 14. junija

Že zgodaj zjutraj so gostje, člani borčevske organizacije in prijatelji začeli prihajati na Slovensko pristavo.

Sprevod avtomobilov z zbirališča na 72. cesti in v Euclidu je malo čez 10. uro dospel na Slovensko pristavo. Avtomobilisti so imeli prižgane luči, vozila pa okrašena s slovenskimi in ameriškimi zastavicami. V tem sprevodu je bilo 101 avtomobil. Do pričetka sv. maše pa se je zbralo tisoč ljudi.

Vreme nam je bilo zelo naklonjeno. Med proslavo je bilo sonce zastrto

z rahlimi oblaki in hladen vetrič je pihal preko Orlóvega vrha, da ni bilo prevelike vročine in so vsi navzoči lahko vztrajali do konca.

Malo pred pričetkom sv. maše je prikorakal na Orlov vrh pred kapelico vóð bivših slovenskih domobrancev, na čelu katerega je nosil borec **Milan Zajec** venec v spomin padlim in pomorjenim soborcem, na vsaki strani pa sta korakala **Franc Dejak** in **Franc Kozina**. Za njimi je nesel venec zastopnik srbskih dobrovoljcev **Boro Karapandžić** in ga položil poleg slovenskega venca.

Med tem so se pred kapelico na Orlovem vrhu že zbrali vsi gostje, med katerimi naj kot prvega omenim bivšega poveljnika vetrinjskega civilnega taborišča majorja **H. P. Barre-ja**, ki se je odzval povabilu Zveze DSPS TABOR, nadalje predsednik Zveze TABOR soborec **Florijan Slak**, gosta iz Argentine **ing. Anton Matičič** in **Vencelj Dolenc**. Od glavnega odbora Zveze naj omenim še **ing. Franca Gruma**, **Rudija Lukeža, ml.**, predsednika zgodovinskega odseka, biv. dem. majorja **Ludvika Kolmana**, odbornika soborca **Franja Mejača** iz **Milwaukee-ja**, odbornika soborca **Ivana Palčiča** iz **Hamiltona** v Kanadi, nadalje odbornika soborca **Staneta Pleška**, ki je tudi predsednik krajevne borbevske organizacije v Torontu. Po enem ali več bivših borcih so bili na proslavi zastopani še sledeči kraji: **Garry, Detroit, Joliet, Girard, Yangstown**; iz Kanade pa **Totoronto, Hamilton, Windsor** in **St. Catherines**.

V sprevedu je bilo tudi veliko narodnih noš.

Točno ob enajstih se je oglasila pesem: „Mogočno se dvignil nam spev iz srca“ in sv. maša se je pričela. Maševal je duhovni vodja Zveze DSPB TABOR č. g. **Franc Gaber**, kateremu je stregel brat **Robertson** iz **Euclida**, Lector je bil **Ivan Jakomin**. Petje je vodila **Mimi Rezonja**, pomagali sta pa tudi **Pavla Adamič** in **Marija Kokalj**.

Po evangeliju je imel naš kurat primerno pridigo, prilagojeno današnjim razmeram v Ameriki. „Iz teh razmer nas more rešiti samo živa, močna in dejavna vera“, je dejal č. g. **Gaber**. (Prav bi bilo, da bi bila pridiga objavljena v celoti v Taboru.)

Obhajilo je ves čas spremljalo ljudsko petje. Obhajil je bilo toliko, da je moral mašnik dvakrat lomiti hostije.

Takoj po sv. maši se je pričelo zborovanje, ki ga je vodil član Glavnega odbora **Pavle Borštnik**. Najprej je pozdravil **Mr. Barre-ja**, nato pa vse ostale goste, člane in prijatelje organizacije.

Prvi je govoril **Mr. Barre** v prijetni britanski angleščini. Orisal je te danje razmere v Vetrinju in izrazil svoje veselje, da ima čast prisostvovati današnji proslavi. (Njegov govor bo objavljen v Taboru.) Navzoči so **Mr. Barre-ja** nagradili za njegova izvajanja z navdušenim aplavzom.

Glavni govornik na proslavi je bil **ing. France Grum**. Šele v četrtek pred proslavo je prišel iz bolnice, kjer je prestal težko operacijo. Govoril je s takim nvađušenjem, kot ga doslej še nismo slišali govoriti. Dotaknil se je sedanjega stanja v Ameriki in dejal, da ga ustvarjajo iste sile, kot so bile na delu pred 25 leti. Slovenski domobranci pa so svetu prvi pokazali kako

se je treba boriti proti komunizmu. Navdušen govor je želel prav tako navdušeno odobravane.

Za njim je govoril **Srb Boro Karapandžić**, ki smo ga že preje omenili. On je avtor več knjig, v katerih je opisal pokol iz Vetrinja vrnjenih in v Kočevskem Rogu pomorjenih tri tisoč srbskih četnikov in tisoč petsto srbskih dobrovoljcev. V svojem govoru je dejal, da je Tito mislil, da se bo najlažje znebil četnikov in dobrovoljcev, ako jih pomori; danes mu pa pomorjeni delajo več preglavic, kot če bi jih pustil pri življenju. V govoru je izrazil tudi prijateljska čustva do Slovencev in do pomorjenih slovenskih domobrancev. Navzoči so s simpatijami sprejeli njegova izvajanja.

Že ob koncu zborovanja je prišel v spremstvu dveh sinov tudi **dr. Valentin Meršol**, ki so ga navzoči sprejeli z velikim navdušenjem.

Pred zaključkom zborovanja je **ing. France Grum** podelil **Mr. Barre**-ju album s podpisi več sto Slovencev, ki so bili leta 1945 v vetrinjskem taborišču in bili deležni rešitve, ki sta jo dosegla **dr. Valentin Meršol** in **maj. Barre**. **Mr. Barre** je stopil na oder in se za ta dokaz priznanja iskreno zahvalil. Enak album je bil izročen tudi **dr. Valentinu Meršolu**.

Zborovanje je bilo zaključeno s pesmijo: Zdrava bodi, moja lepa domovina.

Po zborovanju so se ljudje razšli. Večina je ostala v pristavskem poslopju, kjer je vsakdo lahko dobil kosilo, kajti bilo je že precej pozno.

Zveza pa je pripravila za svoje odlične goste kosilo v Lobetovi sobi. Tega kosila so se udeležili: **dr. Valentin Meršol**, **Mr. Barre**, **ing. Anton Matičič** iz Argentine, **ing. Lekan**, **dr. Mate Resman**, in drugi člani glavnega odbora Zveze.

Popoldne ob treh je ljudstvo zopet napolnilo prostor pred kapelico na Orlovem vrhu. Litanije je pel č. g. **Frane Gaber**, ki pa so mu pomagali peti tudi fantje. Odpeve so vodile pevke kot dopoldne pri sv. maši.

S tem je bila proslava zaključena.

Mr. Barre med nami

Kakor je bilo objavljeno pred proslavo, je Zveza DSPB Tabor nazvezala stike z bivšim poveljnikom civilnega taborišča v Vetrinju, **maj. Barre-jem**. Povabila ga je na proslavo s prošnjo, da bi na proslavi spregovoril nekaj besed.

Mr. Barre je na vse to pristal. Prispel je v soboto 13. junija ob 12.31 na clevelandsko Hopkins letališče. Sprejela in prva sta ga pozdravila podpredsednik glavnega odbora Zveze DSPB Tabor **ing. Jože Lekan** in član istega odbora **dr. Mate Resman**.

Mr. Barre je izrazil željo, da bi rad najprej govoril z **dr. V. Meršolom**, zato sta ga imenovana spremila najprej k **dr. Meršolu**. Po 25 letih sta se ta dva moža, ki sta se takrat borila za našo usodo, ponovno srečala. Srečanje je bilo pristržno, zelo ganljivo. Obudila sta najprej nekaj starih spominov na tiste dni. Po razgovoru sta **ing. Lekan** in **dr. Resman** spremila **Mr. Barre-**

ja do Geneve, kjer je imel pripravljeno sobo v hotelu, da se je lahko malo oddahnil in se pripravil na prvi del proslave, ki je bila zvečer ob osmih.

Ob pol osmih zvečer je bil Mr. Barre že na Slovenski pristavi, kjer ga je najprej pozdravil predsednik Slovenske pristave Milan Dolinar, nato pa predsednik Zveze DSPB Tabor Florijan Slak.

Spremljan po odbornikih SP in Zveze je Mr. Barre odšel proti Orlove-mu vrhu, kjer so mu najprej razkazali kapelico in Orlov vrh, spomin na vrnjene in pomorjene slovenske domobrance.

Med tem je bilo že vse pripravljeno za začetek proslave. Mr. Barre se je vsega z zanimanjem udeleževal. Spremljal ga je ing. Grum, s katerim sta se med tem dobila na Orlovem vrhu. Tudi on je prižgal bakljo v spomin na one áunake, ki so bili vrnjeni v tistih tragičnih vetrinjskih dneh. Obču-doval je prireditev, pa tudi ljudstvo, ki se je proslave tako globoko zamišlje-no udeležilo.

Po proslavi so mnogi že takoj zvečer izrabili priliko in govorili z Mr. Barre-jem, ki je vsakogar prijazno pozdravil in odkrito z njim razgovarjal. Na vse, ki so z njim prišli v stik, je napravil najboljši vtis.

Pozno zvečer so odpeljali Mr. Barre-ja nazaj na stanovanje in ga jutraj zgodaj zopet privedli nazaj na pristavo.

Opisali smo že njegovo udeležbo pri sv. maši in zborovanju in smo ga videli med prvimi gosti pri kosilu po proslavi.

Nekako ob petih popoldne pa se je poslovil. Slično kot pred 25 leti so ga ljudje pozdravljali in mu mahali v pozdrav: Zbogom in na svidenje!

Na letališču smo mu hoteli izročiti kuverto s povračilom stroškov za njegovo vožnjo. On je to sprejel, pogledal in vrnil s pripombo, da izroča poklonjeno vsoto za domobranske invalide in bolnike. Iskreno smo se mu zahvalili za njegovo dobrosrčnost, kakor tudi za njegov obisk in govor. On je pa dejal, da se je čutil počaščenega, ker smo se ga spomnili in ga povabili k praznovanju 25 letnice Vetrinja.

Njegova navzočnost je dala letošnji spominski proslavi poseben pomen.

Dve novi knjigi

Naše poročilo o proslavi 25. letnice Vetrinja bi ne bilo popolno, ako ne bi omenili tudi knjig, ki so bile izdane prav za to priliko.

Že pred dvema letoma smo začeli izdajati MATICO MRTVIH v želji, da bi se vsi štirje zvezki že pred proslavo 25-letnice Vetrinja. Vsi štirje zvezki so res tudi izšli.

Prav pred proslavo pa sta izšli še dve knjigi in sicer: WHITE PAPER, ki jo je napisal bivši domobranski major Ludvik Kolman v angleščini in pa BELA KNJIGA SLOVENSKEGA PROTIKOMUNISTIČNEGA UPORA. To je sicer ponatis imen iz vseh štirih zvezkov MATICE MRTVIH, a z novo kratko in jedrnato vsebino dogodkov in razvoja komunistične revolucije v Sloveniji 1941—1945.

† *Jože Rome*

Dne 26. junija t. l. je smrt zopet nenadoma posegla med vrste preživelih protikomunističnih borcev v Argentini. Umrl je **Jože Romé** iz Slovenske vasi v Lanusu blizu Buenos Airesa. Na delu ga je zadela možganska kap.

Rojen je bil 16. oktobra 1912 v Stari vasi pri Grosupljem. V želji za izpopolnjevanjem je končal kmetijsko šolo na Grmu ter zadržno in trgovsko šolo v Ljubljani in bil končno knjigovodja pri Gospodarski zvezi v Ljubljani. Ob izbruhu krvave komunistične revolucije je takoj spoznal, kje je njegovo mesto. Odšel je na Primorsko in bil domobranski častnik v Gorici in Trstu. V Argentino se je priselil leta 1948. Tudi v novem okolju ni miroval. Samo nenadna smrt je končala njegovo delo za tiste ideale, ki desetisočem poštenih Slovencev niso pustili, da bi klonili pred krvavo mednarodno rdečo zaroto in so rajši šli za njimi v tujino, kot da bi klonili pred komunističnim nasiljem. — Ob veliki udeležbi znancev in prijateljev, ki si jih je pokojnik s svojim blagim značajem in nesebično marljivostjo na trdi poti skozi življenje znal nabrat mnogo, so ga pokopali v nedeljo dne 28. junija. Zapušča ženo, dva sinova in hčerko, katerim bo očetov zgled svetil kot žarka luč pri nadaljevanju dela in borbe za ideale, ki jim je pokojnik v najtežjih časih naše zgodovine in tudi v tujini posvetil svoje najboljše moči, da se je sedaj lahko njegova duša ponosno pridružila legijonom mučencev, ki so o pravem času in na pravem mestu vsemu svobodoljubnemu človeštvu pokazali pra vo pot. — Svojemu zvestemu članu, sodelavcu in bralcu želita bogato plačilo v večnosti tudi društvo in glasilo Tabor.

Dne 26. maja t. l. je bil pokopan član DSPB Tabor Cleveland **Marijan šušteršič**, ki je umrl za jetiko. Bil je eden izmed zadnjih članov bivše domobranske godbe. Bil je star 48 let in doma iz Ljubljane.

TABOR je postavil na pravični svetilnik plamenico idejnega poslanstva slovenskega domobranstva, da bodo ob njenem svitu videli jasno pot v bodočnost rodovi novih Slovencev. Bodite udeleženi pri gradnji te bodočnosti! Poravnajte naročnino, prispevajte v tiskovni sklad, pridobivajte nove naročnike in širite krog taborovih bralcev! Predvsem pa: poiščite vse možnosti, da pride čim več **TABORA V DOMOVINO!**

Brez komentarja...

Po argentinskem dnevniku *Clarín* z dne 22. 7. 1970 prinašamo dobesedni prevod novice, ki jo je dne 21. 7. 1970 angleška novinarska agencija *Reuter* razširila preko svetovnega tiska:

Danes so vatikanski viri sporočili, da bodo diplomatski odnosi na stopnji embasad med Jugoslavija in Sveto stolico vzpostavljeni najbrž še pred jesenjo. — Dodajajo, da je bil tajnik vati-kanskega sveta za javne zadeve Cerkev msgr. Agostino Casaroli povabljen v Beograd, kamor bo odpotoval avgusta meseca najbrž z namenom, da uresniči dogovor o formalni vzpostavitvi polnih diplomatskih odnosov. — To naj bi na „najboljši način“ pripravilo pot za pričakovani obisk jugoslovanskega predsednika Josipa Broza-Tita pri papežu Pavlu VI.

Naši bralci si bodo pač sami naredili primeren komentar — ob spominu na škofa-mučenca Gregorija in na toliko katoliških duhovnikov, ki so jih na Slovenskem zverinsko poklali Titovi komunisti samo zato, ker so bili in hoteli ostati zvesti nezmotljivim naukom predhodnika Pavla VI. na Petrovem sedežu... —

NA UREDNIŠKI MIZI

Soborec na Finskem. — Doživeta zahvala za poročilo tam daleč s severa! Kako ponosni smo pač na naš TABOR, da povezuje v skupnih idealih Slovence širom zemeljske oble ter vrši svoje poslanstvo resnično med vsemi narodi sveta. V kolikor je na Finskem to po Vaši zaslugi, vedite, da je delo za svobodo domovine samo po sebi najvišje plačilo. Le hrabro in krepko naprej; mi smo Vam vedno na razpolago. Termiti svobode, na delo! Za Boga—Narod—Domovino! Vzgleden soborec, isreno pozdravljen!

Slovenec v Avstraliji. — Iskrena hvala za vzpodbudne pozdrave iz daljne Avstralije. Hvaležno pozdravljamo tudi č. g. Bernarda za vse delo, ki ga tako vzgledno opravlja. Ker ne vemo, kedaj bomo našli priložnost, da se h knjigi „Die grosse Rebellion“ še povrnemo, vam sporočamo, da je v knjigi govora o Jugoslaviji kot taki samo tisto, kar smo dobesedno prinesli. Lepe pozdrave.

Tema za razmišljanje:

Kritike se je treba bati, kadar začčenja imeti prav.

Benavente

DAROVALI SO:

Za invalidski sklad ZDSPB - TABOR

Darovano od 5. decembra 1969
do 27. maja 1970.

Zupan.ič Polde Cleveland	5.—
Kolman Ludvik, Waukeegan	10.—
DSPB Tabor, Milwaukee	150.—

Posebej člani iz Milwaukeeja:

Drčar Ivan	10.—
Mejač Franjo	5.—
Mejač dr. Miha	5.—
Galič Lojze	5.—
Kralj Dimitrij	5.—
Jakoš Ivan	5.—
Kunovar Ivan	5.—
Jaklič Lojze	5.—
Kotar Rudi	5.—
Coffelt Mary	5.—
Bambič Ivan	2.—
Lukež Rudolf st. C.	2.—
Lukež dr. Franc	5.—
Bančne obresti	28.06
Vrhovec Stane	3.—
N. N. Cleveland	1.50
Reachek Jelka	2.—
Zupan dr. Janez, Columbus	3.—
Hočevar Matevž	5.—
Žnidaršič Janez	10.—
Lobe Berta	5.—
Zajec Louis	5.—
Lukež dr. Franc	11.—

DSPB Tabor, Cleveland od prireditve 4. aprila 1970	600.—
V spomin ob prvi obletnici v Vietnamu padlega sina Sil- vota, gospod in ga. Sekne	25.—
Skupaj USA dolarjev	927.56

Člani iz Batawa, Ont. Canada:

Klemenčič Stane	5.—
Košir Franc	2.—
Gospodarič Albin	2.50
Medved Venceslav	2.—
Medved Ivo	3.—
Trček Ivan	3.—
Nahtigal Jože	1.—
Žagar Mihael, Toronto	5.—

Člani iz Montreala:

Rupnik Ivan	10.—
Poljanec Jože	10.—
Starič Lojze	10.—
Horvat Franc	5.—
Rabzelj Janez	2.—
Koritnik Tone	10.—
Kukovica Jože	5.—
DSPB Tabor, Toronto	200.—

Skupaj kanadskih dolara 275.50

B. Pogačnik

NOVICE IN GOVORICE

Znano je, da so v Ljubljani naslov glavnem dnevniku „Ljudska pravica“ spremenili v „Delo“. Tako so ljudje končno spoznali, da so namesto ljudske pravice dobili samo — delo!

V NEDELJO, 6. SEPTEMBRA 1970

bomo počastili obletnico junaške in mučeniške smrti
našega vrhovnega poveljnika

generala LEONA RUPNIKA

v Slovenskem zavetišču dr. Gregorija Rožmana
Martín Fierro 4246 — Barrio Peluffo — San Justo

Ob 11 bo daroval sv. mašo društveni kurat č. g. Jože Guštin,
nato bo spominski govor in skupno kosilo (asado)

Udeležba je častna dolžnost ne samo protikomunističnih borcev,
ampak vseh Slovencev, ki jim je mar svoboda slovenskega naroda.

DSPB Tabor v Argentini

VSEBINA

Editorial	193
Vetrinjsko leto	194
Možnosti obvezujejo (Ker.)	194
Njim, ki se še borijo (em.)	196
Ustanovitev in žaloigra slovenskega domobranstva (Dr. S. Kociper)	197
Jugoslavija 1941—1945 (R. P.)	203
Iz pisem	211
Zanimivi paberki	212
Iz društev	214
Naši mrtvi	223
Za beležnico	224
Na uredniški mizi	224
Darovali so	III

Correo
Argentino
Sucursal
Villa Maadero
(Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 8133

FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 2619